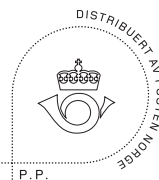

B ØKONOMI
ECONOMIQUE
NORGE

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191, Grønland
0134 Oslo

- abonner på **Første steg!**

Tidsskrift for førskolelærere

Første steg er Utdanningsforbundets tilbud

- til deg som arbeider i barnehagen,
- til deg som studerer for å arbeide i barnehagen, og andre interesserte.
- til deg som vil ha aktuelle fagartikler, reportasjer og bokstoff.

Ordinær pris
275,-

Medlemmer og
studentmedlemmer
150,-

Tegn abonnement, få det og les det, fire ganger i året!

Du kan også fakse kupongen til 22 20 31 17,
eller sende e-post til post@utdanningsakademiet.no.

>

Ja

- ☐ Ja, jeg er medlem/studentmedlem og vil abonnere på Første steg for
150 kroner per år.
- ☐ Jeg tegner ordinært abonnement for
275 kroner per år.

Navn:

Medl.nr:

Adresse:

Postnr:

E-postadresse:

Telefon:

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

Svarsending

UTDANNINGSFORBUNDET
UTDANNINGSAKADEMIET
SVARSENDING 0391
0090 OSLO

2 | 2006

Første steg

TIDSSKRIFT FOR FØRSKOLELÆRERE

Styrerne ønsker **styrket rammeplankompetanse** viser Det nasjonale kompetansekartleggingsprosjektet

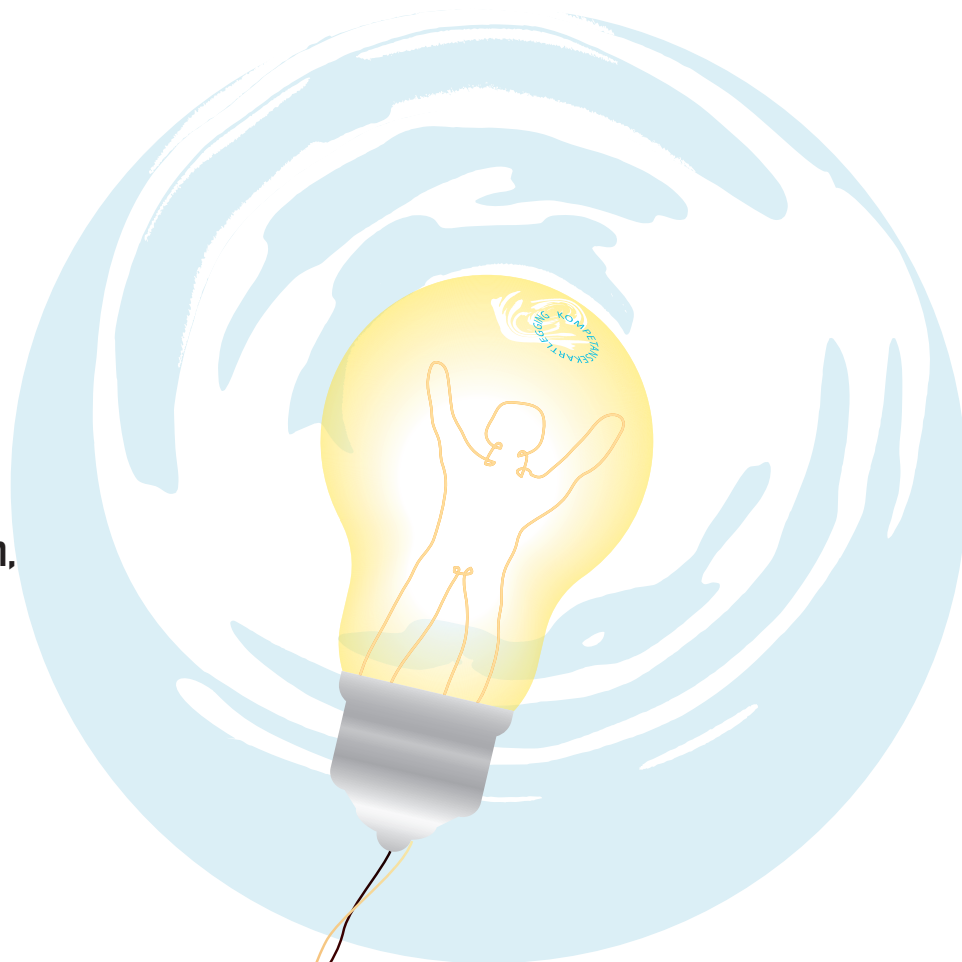
Rapport fra
styrersamling
på Røros

KOMPED gir viktige
erfaringer om kompetanse

Kristen formålsparagraf
uforenlig med barnekonvensjonen,
mener høgskolelektor i Tromsø

Ikke godt nok om IKT
i rammeplanen,
mener høgskolelektor i Oslo

Vi har besøkt universitetet
med førskolelærerutdanning

www.utdanningsforbundet.no/forstesteg

Rammeplan og kroner

Rammeplanen blir stort sett godt mottatt, til dels meget godt mottatt, av alle som setter seg inn i den. Nå for tiden er det høysesong for alle som vil arrangere kurs og konferanser om den nye planen, og det er noen av dem. Angsten for den «skolske» barnehagen later til å være som blåst bort. Når vi nå sier «rammeplan» på innpust, sier vi «kompetanse» på utpust. Barnehagesenteret og førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Vestfold har utredet og kartlagt barnehagens kompetansebehov på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

En av de seks delrapportene i kartleggingsprosjektet tar for seg styrerne og deres syn på etter- og videreutdanning. Styrerne ønsker først og fremst å styrke både førskolelæreres og fagarbeideres/assistenters rammeplankompetanse, viser kartleggingen, kanskje ikke så overraskende. Nå skal jo planen implementeres (et latinsk verb som betyr iverksette, rett og slett). Ny plan, ny tenkning, nye prioriteringer, nye metoder, nye mål for arbeidet – det trengs hardt arbeid i form av kursing og skoling for å få det til. Og lik det eller ei, det å få det til, det å få til en vellykket implementering av rammeplanen, koster også penger (i tillegg til arbeidet).

Hvor langt kommer vi for 156 kroner per førskolelærer? Mimi Bjerkestrand, leder av seksjon barnehage i Utdanningsforbundet, har regnet ut at 156 kroner er det som er satt av til nå fra departementets side for å innføre rammeplanen i barnehagen. Alle skjønner at dette er en latterlighet.

Ikke alle barnehager har egne budsjetter for kompetanseutviklingstiltak. De som har, har gjennomsnittlig rundt 15 000 kroner i året, viser kartleggingsprosjektet. Det er neppe mer enn til én kursdag i året for de ansatte i en fireavdelings barnehage, og da er det ikke snakk om å reise bort på kurs.

Vi minner om at danskene har bevilget 400 millioner kroner til kompetansehevingstiltak for sine barnehager. Gakk hen og gjør likeså, Øystein Djupedal!

Lønnsoppgjøret

Når dette leses, gjenstår uravstemningen over anbefalt forslag til ny tariffavtale for førskolelærerne i KS-området. I Oslo, ikke medlem av KS, foreligger et ikke anbefalt forslag! Allerede snakkes det høyløst om hva som bør komme ut av de lokale forhandlingene. Uansett hva som skjer vil vi gjøre vårt beste for å holde deg oppdatert gjennom www.utdanningsforbundet.no/forstesteg

Arne Solli

Første steg

Tidsskrift for førskolelærere
Utgitt av Utdanningsforbundet

Ansvarlig redaktør:

Arne Solli
as@utdanningsakademiet.no
tlf 24 14 21 67 | 24 14 20 00,
913 72 699

Abonnementskonsulent:

Aksel Torsnes Mehlum
post@utdanningsakademiet.no
tlf 24 14 20 32 | 24 14 20 00
faks 22 20 31 17

Grafisk design og illustrasjon:

Karl Rikard Nygaard
karlrn@c2i.net
tlf 48 28 68 08

Trykk:

Hegland Trykkeri A/S,
Trøgsla 9, 4400 Flekkefjord

ISSN 1504-1891

Besøksadresse:

Hausmannsgate 17, Oslo

Postadresse:

Første steg,
Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland,
0134 Oslo

Første steg > Innhold nr. 2 | juni 2006

Mari Pettersvold og Thomas Moser ved Høgskolen i Vestfold er to av dem som på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har kartlagt tilbud og etterspørsel etter etter- og videreutdanning i barnehagesektoren.

Ledelse

- 4** Det nasjonale kompetansekartleggingsprosjektet
- 12** Styretreff på Røros
- 15** Administrativ videreutdanning for styrere ved Høgskolen i Agder
- 16** Den nye rammeplanen er blitt et bedre styrer-verktøy, mener Wenche Jakobsen og Torbjørn Isaksen

Kompetanse

- 8** KOMPED-erfaringer kan bidra til nasjonal kompetanseplan, mener Einar Juell og Siv Anita Nygård Mikkelsen

Rammeplankommentarer

- 18** Øyvind Ytreberg: Formålsparagrafen og barnekonvensjonen
- 19** Frode Søbstad: En krevende rammeplan
- 22** Kristin Holte Haug om rammeplanens syn på IKT

Kvalitet

- 20** Yngvil Armand: Barna er kvalitetstermometeret

Ytring

- 26** Mimi Bjerkestrand: Spenning for 156 kroner - om implementeringen av rammeplanen

Faste spalter

- 25** Med studentblikk: Lene Chatrin Hansen om rammeplan og forelskelse
- 28** Seksjonsledelsens sider
- 34** Jus: Sivilombudsmannen hjelper deg
- 35** Med styrerblikk: Anne Svegård om kompetanse og idealisme

Annet

- 30** Førskolelærerutdanning i universitetsregi i Stavanger
- 32** Nye bøker

Neste nummer kommer i uke 38 i september

Alt usignert stoff står for redaktørens regning.

Det nasjonale kompetanse-kartleggingsprosjektet

6 av 10 barnehager mangler videreutdanningsbudsjett

57 prosent av barnehagene, praktisk talt 6 av 10, mangler videreutdanningsbudsjett. Samtidig er styrerne stort sett godt fornøyd med de tilbudene barnehagene får. Prosjektleder Thomas Moser sier seg overrasket over begge deler.

Kartleggingen viser også at barnehagestyrerne stort sett er godt fornøyd med de videreutdanningsstilbudene barnehagen mottar. Det spørsmålet Moser stiller seg selv i den forbindelse er om styrerne muligens er fornøyd fordi de i det hele tatt får tilbud om noe.

– Det er stor tilfredshet med tilbudssiden, men dels kanskje fordi det ikke spørres så mye om hva barnehagene egentlig trenger, sier han. – Tilbudene er preget av høgskolenes og andre tilbyderes faglige profil.

Statlige føringer

Statens rolle i forhold til barnehagens kompetansebehov er betydelig. Barnehagene er avhengig av gratistilbud, og gratistilbudene er de oftest kommunene som gir, ved hjelp av statlige midler.

– Fylkesmennene sitter på pengene, men de er avhengige av hva kommunene vil, sier Mari Pettersvold, høgskolelektor og daglig leder av Barnehagesenteret. – Fylkesmennenes retorikk går ut på at fylkesmennene bare forvalter statlige penger for kommunene.

Høgskolene, på sin side, har ofte sine særegne faglige profiler som påvirker høgskolenes kurstilbud.

– Høgskolene er ofte avhengig av statlige føringer for å kunne endre tilbudene sine, sier hun. – Spørsmålet er dessuten om høgskolene er innstilt på å se barnehagens mandat som en del av sitt eget mandat?

I tillegg til kommunene og høgskolene finnes mange private kurstilbydere. Akkurat som høgskolene er imidlertid de private kursarrangørene ofte opphengt i en bestemt faglig «profil» eller pedagogisk tenkning. De er ikke nødvendigvis spesielt endringsvillige. Slik Moser ser det, er de private aktørene ikke spesielt smidigere enn høgskolene.

Prosjektet Etter- og videreutdanning i barnehagesektoren – kartlegging av tilbud og etterspørsel ble overlevert oppdragsgiveren Kunnskapsdepartementet mandag 15. mai. Dette nasjonale kartleggingsprosjektet er det første i sitt slag her til lands.

Kartleggingen avdekker blant mye annet at nesten 6 av 10 barnehager, eller 57 prosent av de barnehagene som har besvart denne delen av spørreskjemaet, mangler videreutdanningsbudsjett.

– Vi vet imidlertid ikke ennå hvem som er de fattige, om det er kommunale eller private barnehager, sier prosjektleder og professor Thomas Moser, forskningsleder ved Barnehagesenteret ved Høgskolen i Vestfold.

649 barnehager deltar

Styrerne i 1127 barnehager i 76 kommuner i alle 19 fylker ble bedt om å besvare det 17 siders spørreskjemaet som utgjør grunnlaget for kartleggingsprosjektet. Svarprosenten ble 58,6. Det betyr at 649 barnehager deltar.

Styrerne ble oppfordret til å fylle ut spørreskjemaet i dialog med sine ansatte, men det er ukjent i hvilken grad det skjedde.

Skjemaet består av ni overordnede spørsmål om «deg og din barnehage», 12 overordnede spørsmål som på generelt grunnlag tar for seg kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning, åtte overordnede spørsmål om erfaringer med etter- og videreutdanning, og fem overordnede spørsmål om ønsker og behov i forhold til etter- og videreutdanning. Til hovedspørsmålene følger 215 under- og delspørsmål.

Kartleggingens overordnede spørsmål stilles slik i *Rapport fra delprosjekt 2 – Styreres (daglige lederes) vurderinger av kompetanseutvikling, etter- og videreutdanning*:

- Hvilke kompetanseutviklingsbehov finnes blant barnehagepersonalet, både med tanke på styrere, pedagogiske ledere og assistenter?
- Hvilke kompetanseutviklingstiltak (etter- og videreutdanning) har vært særlig fremtredende i de siste årene, og hvilke erfaringer foreligger?
- Hvilke erfaringer foreligger i forhold til igangsetting, omfang, organisering, finansiering, gjennomføring og evaluering av etter- og videreutdanningstiltak?
- Hvilke offentlige og private aktører driver med hvilke typer virksomhet, og eventuelt gjennom hvilke samarbeidsrelasjoner?

Seks delprosjekter

Det empiriske materialet som framkommer av kartleggingen er så pass omfangsrikt at prosjektgruppen har valgt å organisere det i seks delprosjekter eller prosjektmoduler.

Oppdelingen i delprosjekter bestemmer rapporteringsstrukturen:

- Delprosjekt 1: Dialogmøter mellom fylkesmenn og regionale høyskoler om kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning.
- Delprosjekt 2: Styreres (daglige lederes) vurderinger av kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning.
- Delprosjekt 3: Vurderinger av kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning blant kommunale barnehageansvarlige.
- Delprosjekt 4: Betraktninger om kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning blant nøkkelpersoner som arbeider for og med barnehager.
- Delprosjekt 5: Perspektiver på kompetansebehov og kompetanseutvikling ut fra foreliggende undersøkelser i barnehagesektoren.
- Delprosjekt 6: Oppsummeringer og anbefalinger (ikke fullført ennå idet dette bladet gikk i trykken).

Lav svarprosent

I *Rapport fra delprosjekt 2 - ...*, legges det ikke skjul på at en svarprosent på 58,6 anses som lav. Det påpekes at spørreskjemaet er omfattende og krevende og at styrerne må prioritere sine ordinære arbeidsoppgaver i travle hverdager. Mange styrere fra små barnehager tok imidlertid direkte kontakt med prosjektgruppen og «nærmest ba om unnskyldning», ifølge rapporten, for det lave aktivitetsnivået som kommer til uttrykk i skjemabesvarelsene angående kompetanseutvikling. De så seg imidlertid ikke råd med mer.

I mange av disse henvendelsene ga styrerne uttrykk for at kartleggingen dreier seg om forhold som styrerne er opptatt av og som de har forventninger til når det gjelder barnehagesektorens framtid.

Prosjektgruppen anser kvaliteten på det datamaterialet som er brukt som «tilfredsstillende for undersøkelsens formål», men gjør oppmerksom på det vil være knyttet usikkerheter til en spørreskjemaundersøkelse som er utviklet og gjennomført innen knappe tidsmarginer.

Penger og pengemangel

Hvordan bør kompetanseplaner for barnehagen se ut? Ifølge Pettersvold har både fylkesmennene og høyskolene sine klare meninger: De vil ha sterkere statlig styring i kombinasjon med lokal frihet. Banalt oppsummert: De vil ha penger. Når ting ikke skjer, når videreutdanningstilbud ikke arrangeres, er årsaken som regel pengemangel.

Gulrotter i form av mer lønn som belønning for gjennomført videreutdanning spiller tilsynelatende liten rolle. Dette synes både Moser og Pettersvold er litt rart. De lurer på om sektoren kanskje har gitt opp tanken på lønnsavansement, slik at «lønn» på en måte ikke eksisterer for førskolelærerne lenger.

Heller ikke studiepoeng vektlegges: - Ingen snakker om verken studiepoeng eller lønnskompensasjon, sier hun.

Videreutdanning påvirker imidlertid praksis i barnehagen, til dels i sterk grad, ifølge styrernes vurderinger.

Vil lære om læring

Kartleggingen avdekker at førskolelærerne vil lære mer om læring og om rammeplanens fagområder.

- Det kan se ut som om de anser seg «ferdige med» temaer som sosial kompetanse og omsorg, sier Pettersvold. - Mange har tro på et oppsving i form av flere kompetansehevingstiltak som en følge av den nye rammeplanen.

Forts. neste side

Dette er prosjektgruppen:
F.v. Thomas Moser (leder),
Mari Pettersvold

(begge bilder: Morten Rakke, Scanpix),

høgskolelektor Turid Thorsby Jansen, prosjektkoordinator Bettina Dudas

(foto: Heiko Junge, Scanpix), høgskolelektor Berit Aanderaa (privat foto), og høgskolelektor Grete Nesset (privat foto). Alle tilhører Høgskolen i Vestfold.

Mange etterlyser også tilbud som dreier seg om yrkesforståelsen. Her vil kanskje tilbud i form av nettverksarbeid og arbeidsrelatert læring over lengre tid være et godt bidrag. I dag er korte kurs av få timers varighet det vanligste. Kartleggingen viser for øvrig at svar fra de kommunale barnehageansatte på spørsmål om hva som bør vektlegges når det gjelder kompetansehevingstiltak gjerne er avhengig av om svarene har førskolelærerutdanning eller ikke. Avhengig av utdanningsnivå «leser» svarene barnehagefeltet ulikt.

Moser og Pettersvold fastslår at selv om kartleggingsrapporten gir en god del svar og en reke bekreftelser av det man trodde fra før, så avfører den også mange spørsmål som ikke besvares. Den viser at mye er ugjort. Rapporten vil kunne danne utgangspunktet for mange framtidige master- og doktorgrader, for å si det slik.

Intervjuet: Mari Pettersvold og Thomas Moser med en del av dokumentmassen. De to og resten av prosjektgruppen har arbeidet på spreng fra oktober i fjor til midten av mai i år med kompetansekartleggingsprosjektet.

Ønsker styrket rammeplankompetanse

Styrket rammeplankompetanse ønskes «i stor grad» når styrerne skal vurdere førskolelærernes etter- og videreutdanningsbehov. Bedre ferdigheter i kommunikasjon og ledelse, IKT i barnehagen og i rammeplanfaget språk, tekst og kommunikasjon prioriteres også «i stor grad».

Dette framgår av styrernes svar i *Rapport fra delprosjekt 2 – Styreres (daglige lederes) vurderinger av kompetanseutvikling og etter- og videreutdanning*.

Bedre kunnskaper innen emnet «barns medvirkning», om barn under tre år, og om personalsamarbeid vurderes også som meget ønskelig av styrerne, og likeså ferdigheter innen pedagogisk dokumentasjon og læringsformer i barnehagen. Styrket omsorgskompetanse er styrerne derimot i moderat grad interessert i.

Styrernes behovsvurderinger springer formodentlig ut av den nye rammeplanens syn på barns lek og læring i barnehagen, der omsorgsdelen ikke er like framtreddende som i den gamle.

Rammeplanen preger styrernes vurderinger også når det gjelder assistenter og fagarbeidere. Over 61 prosent av styrerne mener at både førskolelærerne og assis-

tentene/fagarbeiderne «i stor grad» trenger kompetanseheving i forhold til rammeplanen. Rundt 94 prosent av styrerne mener at både førskolelærere, assistenter og fagarbeidere «i stor grad» og «i noen grad» trenger slik kompetanseheving.

Små budsjetter

Interessen for kompetansehevingstiltak er stor, men tilsynelatende ikke total. 544 barnehager (84 prosent) har ifølge delprosjekt 2 planlagt og iverksatt kompetanseutviklingstiltak. Klart vanligst er planleggingsdager. Over 84 prosent (531 barnehager) av dem som har svart at de har planlagt og iverksatt tiltak, svarer at tiltak vil si planleggingsdager.

For de barnehagene som i det hele tatt har et budsjett for etter- og videreutdanning, er gjennomsnittet på budsjettet 15 781 kroner. Det er godt under halvparten som

har et eget budsjett for slikt. Men to barnehager oppgir at de har hele 150 000 og 300 000 kroner respektive til disposisjon. Halvparten av dem som har budsjett, disponerer imidlertid under 10 000 kroner.

Det finnes en rekke tilbydere av etter- og videreutdanningstiltak. 85 prosent av styrerne sier de mottar tilbud fra høyskolene. Andre flittige tilbydere er kommunene (68 prosent) og fagforeningene (56 prosent).

79 prosent av styrerne har mottatt tilbud fra private firmaer. Fylkesmennene er forholdsvis hyppige tilbydere, mens private barnehageeiere og KS er mer tilbakeholdne (ca 25 prosent hver).

De fleste barnehagene har selv sagt mottatt tilbud fra mer enn en type tilbyder. Bare åtte barnehager sier de ikke har mottatt tilbud i det hele tatt.

Å motta tilbud er en ting, å

benytte seg av tilbudet er noe annet. Kommunene, høyskolene og private firmaer får hyppigst svaret «ja takk» når de kommer med sine tilbud. Vel 60 prosent av dem som får et tilbud fra kommunen, svarer ja takk. Vel 40 prosent av dem som får tilbud fra høyskoler eller firmaer svarer ja til tilbudet. De som får tilbud fra private barnehageeiere svarer ja i bare 13 prosent av tilfellene.

Styrerne later til å være stort sett fornøyd med de tilbudene barnehagen mottar – se figur 1.

Penger og tid

Hva skal så til for å få personalet i barnehagen til å ta et etter- eller videreutdanningstilbud?

- Det må settes av mer penger til slike tilbud, svarer 75 prosent av styrerne.
- Tiltakene må kunne følges opp i barnehagehverdagen, svarer 70 prosent.
- Det må avsettes mer tid til slike tilbud, svarer 68 prosent.
- Tilbudets tema må treffe personalets interesser og behov, svarer 66 prosent.
- Vikarmulighetene for de inter-

Bedre barnehager skriftserie

nr. 1, våren 2006, er å få

Tema: Lek og læring i barnehagen

– om barns læring og voksenrollen i lys av den nye rammeplanen

Forfattere: Jon Olaf Berg, Helen Bergem, Turi Pålerud, og Ninni Sandvik

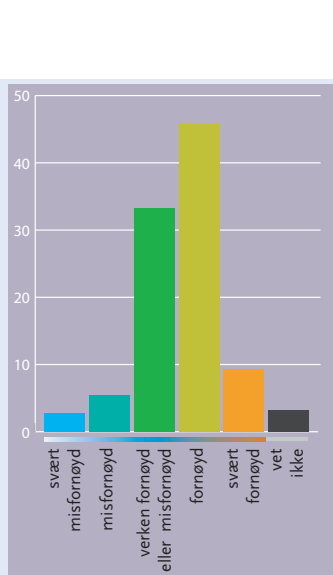
Les også

Tora Korsvolds artikkel Barnehagebarnet og velferdsstaten

Heftet koster 100 kroner.

Bestill via e-post: post@utdanningsakademiet.no, eller ring Marianne Langeland, tlf. 24 14 20 40. Du kan også bestille via telefaks 22 20 31 17

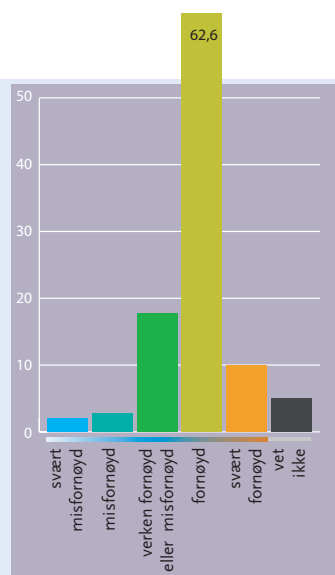

Figur 1

- esserte må bli bedre, svarer nær 60 prosent.
- Utdanningen må gi lønnsmessig uttelling, svarer nær 55 prosent.

Kurstilbyderne bestemmer

Rapportforfatterne mener tilbudene blir vurdert som relativt gode av styrerne. De spør samtidig om styrerne kanskje først og fremst forholder seg til de tilbudene som eksisterer, uten å ta utgangspunkt i en analyse av den enkelte barnehages virkelige behov. Kan hende er det slik at «statlige satsingsområder transformert gjen-

Figur 2

nom fylkesmannsembetet til kommunene, høyskolene og private kompetansevirksomheter vesentlig bidrar til å skape eller bestemme behovet i barnehagesektoren».

Når personalet deltar på ulike former for kompetanseutvikling, skjer det oftest i form av korte kurs. 90 prosent har deltatt på kurs av fire timers varighet eller kortere. Vel 92 prosent har deltatt på heldagskurs. 55 prosent har vært med på pedagogisk utviklingsarbeid i egen barnehage uten ekstern veiledning.

Rapportforfatterne kommenter

rer overvekten av endagskurs (eller kortere) slik: «Ut fra en nyere forståelse av lærende organisasjoner og kompetanseutvikling ... kan en sterk fokusering på tradisjonelle kursformer av maksimalt en dags varighet virke noe overraskende. Sannsynligvis er det denne kursformen som fortsatt preger en god del av det kommunale og det høyskolebaserte kompetanseutviklingstilbudet, og dermed blir det nødvendigvis denne kursformen barnehagene må forholde seg til.»

Tar utdanning og slutter

Når styrerne vurderer videreutdanningens betydning for barnehagepraksisen, så svarer 83 prosent av dem at et masterstudium påvirker praksis i *stor* eller *meget stor grad*. Vel 70 prosent sier det samme om pedagogisk utviklingsarbeid, og drøyt 65 prosent sier at videreutdanning i småbarnspedagogikk påvirker praksis i *stor* eller *meget stor grad*.

Styrerne later til å være godt fornøyd med kvaliteten av de etter- og videreutdanningstiltakene personalet har vært igjennom – se figur 2.

Rapportforfatterne kommenterer figur 2 slik: «Personalet i barnehagen er kjent som en takknemlig gruppe når det gjelder etter- og videreutdanningsaktiviteter, og det er fristende å stille spørsmål ved om personalet er så sultne på faglig oppdatering at alle tiltak hilses – kanskje noe ukritisk velkommen, og de blir tatt imot med glede og entusiasme. Bare det å få lov til å komme på kurs oppfattes av mange ansatte i barnehagesektoren nærmest som en utmerkelse. Men siden det her handler om et relativt omfattende og tilstrebet representativt materiale, må det konkluderes med at i hvert fall blant styrerne vurderes kvaliteten i kompetanseutviklingstiltakene som god.»

Nær to tredeler av styrerne mener det er meget stor, stor eller noe grad av fare for at ansatte som har fullført videreutdanningstiltak som gir uttelling i form av studiepoeng, slutter i barnehagen. Mange førskolelærere forsøker å utdanne seg bort fra barnehagen av lønnsmessige årsaker.

Vi trenger en samlet strategi for kompetanse- og kvalitetsutvikling

Pilotprosjektet Kompetanseutvikling for pedagogiske ledere – KOMPED – i Oslo og Akershus har som mål en bredspektret kompetanseheving innen barnehagesektoren. Erfaringene fra KOMPED vil kunne bidra til utviklingen av en nasjonal kompetanseplan for barnehagen, mener artikkelforfatterne.

Av Einar Juell og
Siv Anita Nygård Mikkelsen

I forarbeidene til nytt rammeverk for barnehagene påla Stortinget for en tid tilbake departementet å utarbeide en plan for kompetanseutvikling. Etter dette har vi fått et nytt Kunnskapsdepartement, og det er foreløpig avsatt og prosjektert 50 millioner kroner til denne satsingen i 2006. I tillegg er det i statsbudsjettet avsatt 7 millioner til språkstimulering for minoritetsspråklige barn og 2,5 millioner til økt forskningsinnsats. Samlet er dette skritt i riktig retning.

Disse kompetansehevingsmidlene til en nasjonal satsing er primært ment for personalet i barnehagene, men også barnehageeierne, kommunene, fylkesmennene og Sametinget er ment tilgodesett. Håpet er at en kompetanseheving kan inkludere alle samarbeidspartnere i barnehagesektoren, også fagforeningene, og bidra til nytenking. Dette arbeidet vil få pedagogiske og økonomiske konsekvenser for en langsiktig satsing i barnehagesektoren, i første rekke fram mot 2009. Det eksisterer imidlertid ikke noen samlet plan for implementeringen av rammeplanen som allerede nå kan forberede barnehagene på det arbeidet som er nedfelt i lovverket.

I denne artikkelen vil vi vise til det aktuelle lokale pilotprosjektet for Oslo og Akershus - *Kompetanseutvikling for pedagogiske ledere*, KOMPED - der ambisjonen er å vise vei i denne kompetansehevingen. Barnehagen er

blitt en frivillig del av utdanningssystemet, og barnehagene skal bidra til sosial utjevning i et samfunnsperspektiv. Dette reiser igjen nye spørsmål om barnehagen som en lærende organisasjon. Vi har fått en barnehagelov som definerer barnehagevirksomheten, og en rammeplan som utdypet lovformuleringene om formål, innhold og medvirkning i loven. Det slås fast at styrer og pedagogisk leder bærer et særskilt ansvar for det pedagogiske arbeidet. Dette gjelder fra kommende høst.

Vi konstaterer at det antakelig er for små midler avsatt til implementeringen nasjonalt til at det er noen mulighet for at *alle* styrere og pedagogiske ledere kan bli involvert i implementeringsarbeidet før jul. Men det finnes muligheter, og Utdanningsforbundet vil bidra med forslag til tiltak som kan få mange barnehagemiljøer i gang med tilpasset systematisk kvalitetsarbeid. Mye arbeid kreves om vi vil leve opp til forventningene om å kunne videreutvikle den faglige kvaliteten i barnehagen.

Gjennom KOMPED og vurderingen av dette prosjektet vil vi høste erfaringer som kan gi oss verdifulle pekepinner når det gjelder en langsiktig strategi for kompetanseutvikling.

Tydeligere krav i loven

Styrere og pedagogiske ledere har et uttrykt ansvar for planlegging, dokumentasjon, vurdering og utvikling av det pedagogiske innholdet i barnehagen. I tillegg har førskolelærerne ansvar for veiledning av det øvrige personalet. For å kunne påta seg dette ansvaret på en god måte trenger personalet kompe-

tanseheving og en samlet plan for implementering av rammeplanen. Dette er en forutsetning for at rammeplanens intensjoner skal kunne realiseres.

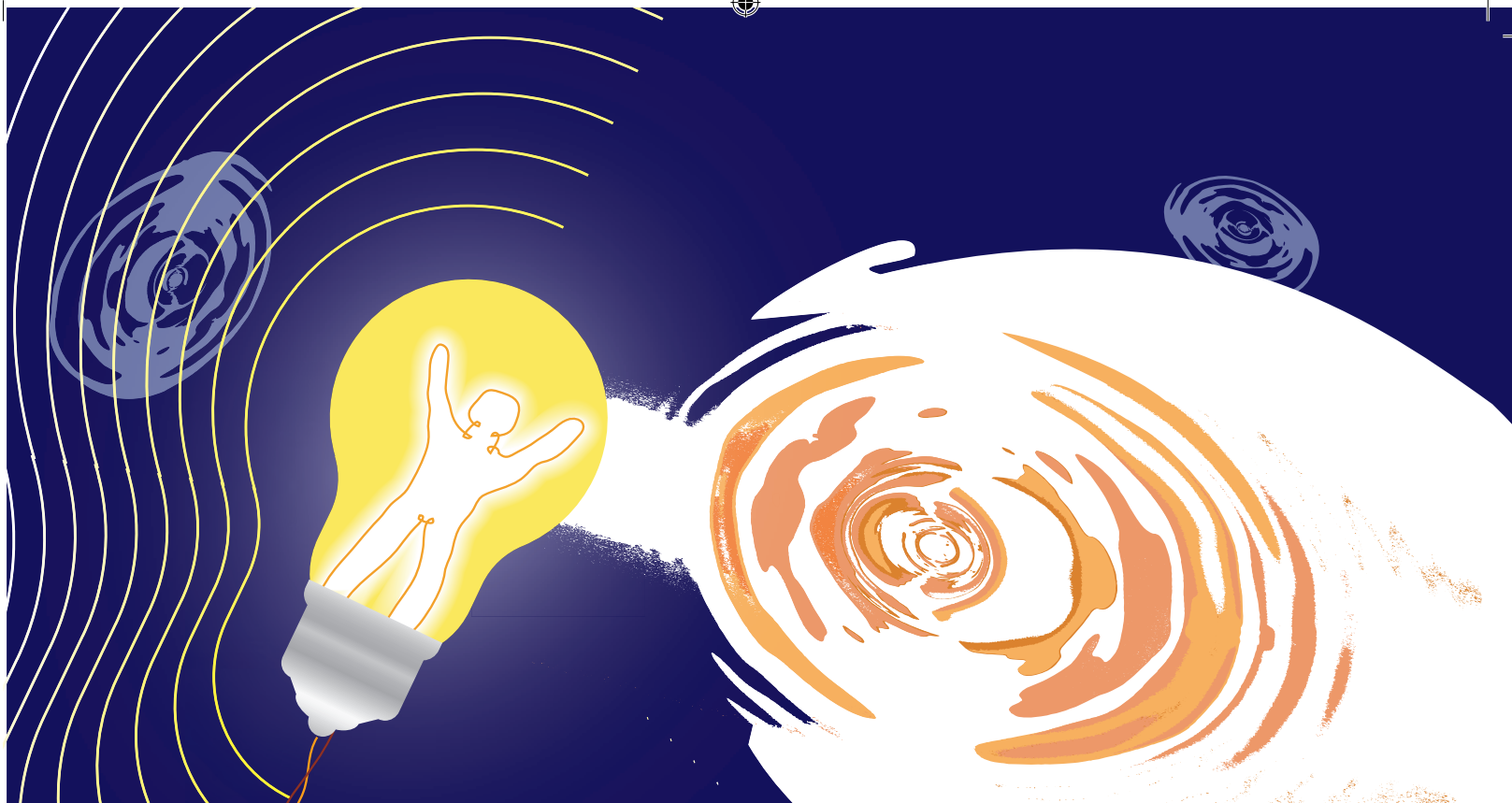
Vi vet at det er store forskjeller barnehagene imellom. Barnehagen er også pålagt et utstrakt samarbeid med andre instanser, og spesielt skal samarbeidet med skolen styrkes.

Det er ikke bare det pedagogiske arbeidet med barna som er avgjørende for arbeidet og kvalitetsutviklingen i utdanningssystemet. Førskolelærerne har i mange år etterspurt en systematisk kompetanseheving, og vi visste – og vet – at det ville komme nye utfordringer knyttet til barnehagereformen og det som nå kalles barnehageløftet. Dette er langt på vei et grunnlag for å tenke samarbeid, erfaringsspredning og nettverksbygging i nye sammenhenger – for framtidens barnehage. Vi ønsker å bidra til profesjonalisering og til å styrke det pedagogiske arbeidet blant førskolelærerne.

Utdanningsforbundet Akershus arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen en rundebordskonferanse i januar 2005 om utvikling av en kompetansestrategi for førskolelærere og styrere. Utgangspunktet var en modulbasert kompetanseoppbyggingsstrategi som ivaretok førskolelæreren gjennom hele yrkeskarrieren.

Innholdet i modulene var ment utformet i samarbeid med deltakerne for å ivareta/fokuserer på det som til enhver tid var viktigst for dem å opparbeide seg kompetanse på i et livslangt læringsperspektiv. I tillegg til å utvikle pedagogenes faglige kompetanse, var det også et mål at førskolelæreren skulle få trygghet til å formidle til og veilede personalet i utøvelsen av det pedagogiske arbeidet med barna og være en tydelig leder for samarbeidspartnere. Målet med et systematisk kompetanseoppbyggingsprogram var altså at erfaringsutveksling og undervisning skulle hjelpe til med tilrettelegging av yrkeshverdagen. Det skulle være en kontinuerlig læreprosess fra førskolelærerne er nyutdannet til de går over i en seniorfase, i tillegg til å være en plan for rekruttering og stabilitet i yrket.

I oppfølgingen av rundebordskonferansen

ble det understreket at det er behov for en nasjonal satsing på opplæring. Det ble enighet om å etablere og utforme et lokalt pilotprosjekt i Oslo og Akershus for å bidra med systematiske erfaringer i arbeidet med å utvikle en egnet kompetanseplan for hele barnehage-sektoren - KOMPED.

Utvikling av pilotprosjektet

KOMPED er et samarbeid knyttet til kompetanseutvikling for pedagogiske ledere og styrere. Samarbeidet er et pilotprosjekt mellom Utdanningsforbundet, Ski kommune i Akershus, bydel Grünerløkka i Oslo, Høgskolen i Oslo, og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Piloten begynte høsten 2005 og avsluttes sommeren 2006 med en rundebordskonferanse og en vurderingsrapport. Målsettingen er å bidra til utvikling av en forpliktende strategi for kompetanseheving. Vårt ønske er at samarbeidet skal bidra til og danne grunnlag for kvalitetsutvikling og nettverksarbeid i hele barnehagesektoren.

30 pedagogiske ledere fra Ski og Grünerløkka er med i pilotprosjektet sammen med styrerne sine. Deltakerne har en blanding av kort og lang ansiennitet og kommer fra både private og kommunale barnehager. Utgangspunktet har vært innføring av ny lov og ny plan, i tillegg til lokale behov. Kunnskaper og erfaringer som utvikles gjennom prosjektarbeidet skal markedsføres og bidra til debatt om barnehagen som en lærende organisasjon. Gjennom dokumentasjon og vurdering av

arbeidet med KOMPED vil prosjektet bidra med erfaringer til utvikling av en nasjonal kompetanseplan for barnehagen.

KOMPED skal bidra til utvikling av en modell og en tenkning som kan medvirke til at hele personalet får nødvendig opplæring og forståelse for intensjonene i den ny rammeplanen. Læringsarbeidet skal være erfaringsbasert gjennom praksis på arbeidsplassen og med en tydelig ansvarsfordeling mellom aktørene. Aksjonslæring er et grunnlag for denne tenkningen, og samarbeid på tvers av grenser er en integrert del av opplegget. Modellen legger vekt på hverdagen i barnehagen og undervisning og arbeidsformer tar utgangspunkt i dette. I tillegg møtes deltakerne til samlinger i høgskolens regi med jevne mellomrom. Dette er første trinn i en plan for kompetanseheving.

Et grunnlag for etter- og videreutdanning

Målet med KOMPED har vært å gjøre erfaringer med, utvikle og prøve ut en modell for samarbeid og faglig utvikling. At revidert rammeplan lot vente på seg har i mindre grad influert arbeidet, fordi grunnlagsarbeidet forut for revideringen var grundig og systematisk. Undervisningen på Høgskolen i Oslo har blant annet tatt utgangspunkt i rapporten *Klar, ferdig, gå* fra Søbstad-utvalget (våren 2005) og forslag til revidert rammeplan fra Moser-utvalget.

Gjennom dokumentasjon og vurdering av modellen er målet å bidra til utvikling som

både kan ivareta aktuelle føringer og samtidig være ledd i en langsiktig forvaltning av den faglige ressursen førskolelærerne representerer. I det pågående vurderingsarbeidet vil det avdekkes og innhentes data som kan belyse prosjektet fra alle involverte aktører. Vi mener at det grunnlaget som er lagt er meget godt egnet som grunnlag for etter- og videreutdanning. Målet vårt er å få til et faglig samarbeid mellom ulike fagorganisasjoner, eiere og høgskolene. Gjennom arbeidet med å utvikle en profesjonsbevissthet kan vi sammen skape en forståelse for livet i barnehagen, basert på informert praksis.

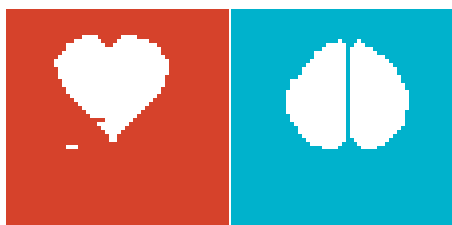
Erfaringene fra pilotprosjektet så langt har vært overveiende positive ut fra vårt ståsted. Det arbeides godt i barnehagene, og førskolelærerne som deltar er inspirerte og har oppnådd mange gode resultater ute på arbeidsplassene. Det arbeides med forskjellige temaer, som ledelse og kvalitet, de minste barna, likestilling, og så videre. Det handler om å ta tak i utfordringene til den enkelte – i fellesskapet – her og nå. Dette blir sett i sammenheng med lokale mål og planer for barnehageutvikling i kommune/bydel. For å illustrere hva dette kan innebære følger tre eksempler på hva tre av pilotbarnehagene har beskjeftiget seg med.

Mappevurdering

Gjennom fokus på utarbeidelse av skriftlige planer med mål og tiltak for barna er det mulig å veilede assistentene slik at denne

Forfatterne: Einar Juell er spesialkonsulent i utredningsavdelingen i Utdanningsforbundet. Han har sittet i styringsgruppen for KOMPED og vært prosjektkoordinator. Juell er utdannet førskolelærer med hovedfag i barnehagepedagogikk. Siv Anita Nygård Mikkelsen er utdannet førskolelærer og en av initiativtakerne til KOMPED.

Mikkelsen er nestleder i seksjon barnehage i Utdanningsforbundet Akershus. (Foto Juell: Aase Andreassen. Foto Mikkelsen: Petter Opperrud)

viktige personalressursen kan gjennomføre og vurdere dette arbeidet på et selvstendig grunnlag.

Utgangspunktet er viktigheten av tydelig ledelse i de ulike pedagogiske prosessene i barnehagen. Det er videre lagt vekt på hvor krevende det er å utvikle selvinnsikt og refleksjon rundt egen praksis i hverdagen for alle ansatte, og hvordan bruk av praksisfortellinger på avdelingsmøtene gir innsikt i pedagogiske prosesser. I et slikt arbeid hvor det settes opp mål og tiltak for barna, kreves det et kompetent personale med tid til felles refleksjon og tid til samhandling.

Faglig fornyelse har pedagogene i barnehagen ansvaret for i samarbeid med assistenter og fagarbeidere. Førskolelærerne må framstå som kompetente rollemodeller og veiledere. Delegering av oppgaver og økt ansvar for den enkelte krever at pedagogisk leder er tydelig når det gjelder å formidle forventninger, men at hun samtidig følger opp og etterspør hvordan det går. Å finne fram til gode arbeidsmåter for å la hele personalgruppa delta i prosesser har i dette utviklingsarbeidet vist seg å være svært viktig motivasjonsfaktor for den enkelte medarbeider.

En flerkulturell innfallsvinkel

Antakelsen er som følger: Gjennom å arbeide med forståelse av innholdet og sammenhengen mellom omsorg, lek, oppdragelse og læring i et flerkulturelt perspektiv, vil den voksnes rolle i forhold til disse områdene forandres og utvikles.

Den pedagogiske lederen som valgte dette

temaet gjennomførte en spørreundersøkelse i personalgruppen. Gruppen består av ansatte med og uten minoritetsspråklig bakgrunn. Førskolelæreren ba alle om å avklare og begrunne begrepene ut fra sin egen forståelse av dem. Forståelsen for lek og lekens betydning varierte, og det i forhold til både innlevelse, deltakelse, meningsfylde, væremåte og fantasi.

Ønsket var å benytte informasjonen fra undersøkelsen til økt bevisstgjøring som grunnlag for felles arbeid. Barnehagen ønsket innsikt og forståelse for den enkelte minoritetsspråklige ansatte, for i neste omgang å styrke samarbeidet med minoritetsspråklige foreldre.

Jeg ser hva du gjør

Hva innebærer slikt for utviklingen av positive og løsningsorienterte holdninger hos personalet? *Hvordan du har det og tar det på jobben* har betydning for kvaliteten på arbeidet med barna. Dette har vært motivasjonen for å gjøre noe aktivt i forhold til personalets holdninger i fellesskapet.

Som styrer og pedagogisk leder i barnehagen er du en modell på godt og vondt. Og du må være spesielt bevisst på hvordan dine holdninger til arbeidet og til måten du løser utfordringer på kan bidra til å påvirke øvrige ansatte. Et av målene med dette prosjektet har vært å få de ansatte til å kartlegge og sette ord på egne handlinger og væremåter. Hva er som gjør at den enkelte blir stresset? Hvordan kan vi finne gode løsninger sammen på hvordan minke stress og inkludere den enkelte? Hvordan kan førskolelærerne være gode modeller når det gjelder å skape teamfølelse gjennom å delegere, utfordre og anerkjenne ansattes forslag, innspill og ideer til praktisk arbeid?

Veien videre

KOMPED er nå inne i sin siste fase og det er tid for vurdering av piloten. Pilotprosjektet har ikke systematisk inkludert alle personalgrupper i barnehagen.

Vi mener at førskolelærere og styrere trenger nasjonale kompetansetiltak som er spesielt rettet og tilrettelagt for dem fordi de er tillagt et særskilt ansvar for barnehagevirksomheten. Ledelse mot felles mål og verdier må være overordnet for innholdet i kompetansehevingen. Førskolelærerne skal være orientert mot nytenkning og videreutvikle barnehagen i samarbeid med det øvrige personalet. Systematisk kompetanseheving må

bidra til å utvikle førskolelæreres profesjonsbevissthet og gjøre førskolelæreryrket mer attraktivt. Barnehagepolitikken er ikke lenger familiepolitikk, men utdanningspolitikk. Dermed er det nå en utfordring å hjelpe og støtte førskolelærerne i arbeidet med å utvikle barnehagens innhold og kvalitet og veilede det øvrige personalet mot en felles forståelse av arbeidet, så langt det er praktisk mulig.

Kunnskapsdepartementet må bli tydeligere enn det har vært til nå med hensyn til hvordan midlene skal brukes for at målene i loven, rammeplanen og Soria-Moria erklæringen skal kunne oppfylles. Planskissen som nå er framlagt er kun en administrativ rettesnor for de økonomiske prioriteringene knyttet til ulike og supplerende innholdselementer. Regjeringen har vært tydelig på at den ønsker kvalitet i barnehagene. Vi etterspør en samlet strategi som overlater minst mulig til tilfældighetene.

Samtidig må det etableres et samarbeid på tvers, gjerne etter modell av KOMPED-tenkningen. Vi ønsker en bredt sammensatt styringsgruppe for denne satsingen i regi av Barnehageprosjektet (arbeidet med barnehagesaker i Kunnskapsdepartementet er inntil videre organisert i et *prosjekt*, inntil departementet finner en mer hensiktsmessig måte å organisere dette arbeidet på. Red.s anm.). Da vil det også bli en utfordring å integrere dette arbeidet i den rådende strukturen i Kunnskapsdepartementet.

Trenger et forskningssenter

Vi ønsker oss et senter for barnehageforskning hvor forsknings- og utviklingsarbeid, FoU-arbeid, blir prioritert med vekten på U. Alle barnehagene må inkluderes slik at forskjellene mellom barnehagene ikke blir større enn de alt er. Samarbeid mellom alle aktørene må prioriteres. Det er slutt på den tiden da barnehageeierne og høyskolene alene definerte kompetansemålene. Planer må diskuteres og drøftes og må bli gjort kjent for personale, eiere og tilsynsmyndighet. Det må også sikres tid til slik at hele personalet kan få sette seg in i og ta i bruk planen. Styrere og pedagogiske ledere må sikres ekstra ressurser og tid ettersom de har et veiledningsansvar for det øvrige personalet.

Mot felles mål fordrer felles refleksjon og nye handlinger for å skape entusiasme og forståelse for barnehagens egenart og tradisjon i forandring. Vi snakker om en nasjonal dugnad for barnehagens innhold på egne premisser for barndommens skyld.

Årsmøte og landsmøte 2006

Årsmøtet i seksjon barnehage sentralt avholdes på Hotell Alexandria i Loen i Sogn og Fjordane om formiddagen mandag 6. november 2006.

Årsmøtet i seksjon barnehage avvikles i forkant av Utdanningsforbundets andre ordinære landsmøte som avholdes på Hotell Alexandria 6. – 10. november.

Årsmøtet i seksjon barnehage planlegges med hovedfokus på spørsmålet om førskolelærernes selvråderett, i tillegg til eventuelle andre aktuelle saker.

På Utdanningsforbundets landsmøte vil delegatene behandle utdannings- og samfunnspolitikk, lønn og arbeidsvilkår, og forbundets organisasjon.

Alle medlemmer av Utdanningsforbundet har rett til å være til stede på årsmøtet i seksjon barnehage som observatører. Likeså har alle medlemmer rett til å være til stede på landsmøtet som observatører – i begge tilfeller med de rettigheter som følger av møtereglementet.

www.utdanningsforbundet.no/forstesteg

er det du taster for å finne fram til Første steg nett – for deg som interesserer deg for nyheter fra Barnehage-Norge.

Første steg nett har eksistert siden slutten av april. Første steg nett er et nyhetsnettsted for førskolelærere og andre barnehageinteresserte, og det oppdateres ukentlig. Les Første steg nett – det koster bare noen tastetrykk.

Første steg nett er nettstedet der du finner kortfattede og letteste nyhetssaker. Min ambisjon er at du lett skal kunne

skaffe deg nyheter om ting som skjer av relevans for deg som førskolelærer.

Du må ikke forveksle nettstedet med tidsskriftet Første steg, som kommer fire ganger i året. Tidsskriftet bringer deg det nettutgaven ikke kan, nemlig bakgrunnsartiklene, dybdeartiklene, analysene og kommentarene. Du trenger både Første steg og Første steg nett!

Etikk og demokrati

Lyttende pedagogikk – etikk og demokrati i pedagogisk arbeid er tittelen på Ann Åbergs og Hillevi Lenz Taguchis nyeste arbeid på norsk.

Begrepet *pedagogy of listening* er myntet av Loris Malaguzzi, grunnleggeren av førskolevirk-somheten i Reggio Emilia i Italia. I boken *Lyttende pedagogikk* - ... beskriver Ann Åberg, førskolelærer i Stockholm, arbeidet med å utvikle en pedagogisk praksis i tråd med Malaguzzis teori.

Hillevi Lenz Taguchi ved Lärarhögskolan i Stockholm er kjent for alle som har holdt seg faglig oppdatert de senere årene. Hun framhever at dette først og fremst er Åbergs bok, og at det er en viktig bok for alle som er opptatt av å arbeide

med etisk bevissthet og en mer demokratisk arbeidsmåte.

Oversetter er Astrid Manger, selv med store kunnskaper om det arbeidet som drives i Reggio Emilia. Utgiver er Universitetsforlaget.

Barneombudet er 25 år

I forbindelse med Barneombudets 25 års jubileum kan du be Barneombudet sende sin maskot Tryggve på besøk til din barnehage!

Tryggve er barneombud Reidar Hjermanns maskot, og i hele år besøker han barnehager og skoler. Det er bare å ta kontakt via post@barneombudet.no. Informasjon om Barneombudet, 25 års jubileet og maskoten Tryggve finner du på www.barneombudet.no.

Tryggve tar gjerne imot tegninger barna har laget, og han vil gjerne at de skriver hilsener i dagboken hans. Og han vil gjerne at barna skriver i dagboken hans om minst tre ting som gjør dem glade, minst tre ting som gjør dem triste, og minst tre ting de får lov til å være med å bestemme i barnehagen.

Som barneombud Reidar forteller på Tryggves nettside: Tryggve liker at barn føler seg trygge, og han hører gjerne på hva de har å si.

Et møte- sted for **erfarings- utveksling** og gjensidig **kompetanse- bygging**

Styrerne i kommunene Holtålen, Melhus, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu og Røros – Gauldalsregionen – i Sør-Trøndelag møtes en gang i halvåret for å lære av hverandre. Styrernettsamlingene i regionen har pågått siden 2001. Sist møttes de på Røros, der hovedtemaet var den nye rammeplanen.

Dette er en reportasje om samarbeid i nettverk. Dette aktuelle nettverket består av styrerne og de pedagogiske lederne i seks kommuner i Sør-Trøndelag. De seks kommunene utgjør den såkalte Gauldalsregionen. I forrige nummer av Første steg presenterte vi en reportasje om nettverks-samarbeid på kommunenivå, med Rennebu som eksempel. Rennebu er en av de seks kommunene i Gauldalsregionen. Her forsøker vi å fortelle litt om det samarbeidet som foregår i regionen og den måten det er organisert på.

Høgskolelektor Kari Kvistad fra Dronning Mauds Minne, Høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH) i Trondheim tok grundig for seg sentrale deler av den nye rammeplanen for barnehagen i løpet av de to dagene nettverkssamlingen med det passende navnet *Barnet, rammeplanen og livet* varte. Første dag satt nærmere 40 styrere som tente lys mens Kvistad loste dem gjennom teksten, idet hun redegjorde for tenkingen bak forskjellige formuleringer. Kvistad var den som kunnskapsminister Øystein Djupedal hentet fra DMMH til Oslo for å føre rammeplanen i pennen.

Styrernettsamlingene i Gauldalsregionen springer ut av et initiativ opprinnelig tatt av Melhus kommune. Et eget nettverk koordinerer samarbeidet i regionen. Nett-

Regional arbeidsgruppe, gruppen som organiserer samarbeidet i Gauldalsregionen. Kari Kvistad til venstre er gruppens veileder. Deretter f.v. Ester Huus fra Rennebu, Frøydis Michelsen fra Melhus, Liv Fjelle fra Melhus, og Ingegjerd Mortensen fra Rennebu. Sistnevnte er regionkonsulent i Gauldalsregionen. Det var 20 minusgrader på Røros denne dagen, så noen frøs nok litt mens bildet ble tatt!

verkssamlingene eksisterte allerede da Kvistad i 2004 ble leid ut av DMMH til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag for å arbeide med veiledning (se intervju med Ragnhild Granskogen, rådgiver hos Fylkesmannen, og med Kari Kvistad i forrige nummer av Første steg). I vårens to dagers samling på Røros deltok dessuten for første gang flere pedagogiske ledere. Over 30

pedagogiske ledere deltok på nettverkssamlingens andre dag.

Implementeringen av rammeplanen

– Rammeplanen er *forpliktende*, sier Kvistad. Rammeplanen er også en forskrift til barnehageloven. Hun viser til de små rammene eller boksene i rammeplanteksten med direkte sitater fra loven som viser sammenhengen mellom ny barnehagelov og ny plan.

Første økt første dag konsentrerte seg om rammeplanen med fokus på *barns medvirkning* samt *læring* og de forskjellige *fagområdene* planen omfatter, andre økt vektla *styrerrollen* og behovet for *dokumentasjon* av arbeidet i barnehagen.

Viktige sider ved FN's barnekonvensjon er tatt hensyn til i rammeplanen. Kvistad er nøye med å poengtere at det dreier seg om barns

Det var utmerket sparkføre ennå på Røros da styrerne møttes til faglig påfyll. Stående f.v. Odd Arne Haugen fra Midtre Gauldal, Solveig Wormdal fra Holtålen, og Siri Thanem fra Melhus. Sittende f.v. Eli Hindseth fra Oppdal, Eva Brynhildsvold fra Røros, og Marta Hage fra Rennebu.

Prosessuelt arbeid i gruppe. Styrer Inger Johanne Heggvik fra Flå barnehage i Melhus inntar gulvet på vegne av gruppe 1 for å notere punkter om hvordan få alle i barnehagen med i arbeidet med å implementere den nye rammeplanen i arbeidet. Arket skal senere opp på veggen i plenumssalen.

rett til «medvirkning», ikke «medbestemmelse». Barn har rett til å *uttrykke seg* – hvilket vil si ved hjelp av også kroppslige uttrykk, ikke bare verbale.

Hvordan få med alle, også assistentene, i arbeidet med å innarbeide den nye rammeplanen som et verktøy for hele barnehagen? Kvistad iverksetter idédugnad og sender alle ut i *prosessuelt arbeid* i grupper. Gruppene skulle diskutere «Hvordan jeg som styrer vil lede implementeringsprosessen med ram-

Et forum for faglig påfyll

– Vi blir løftet! Samarbeidet mellom Fylkesmannen, DMMH og kommunene utgjør et vann – vann-spill for barnehagene, mener enige representanter for barnehagene i de seks kommunene i Gauldalsregionen.

En samling som dette utgjør en anledning til å ta opp aktuelle spørsmål, sier Solveig Wormdal fra Holtålen. – Styrere og pedagogiske ledere får satt saker på dagsordenen og utvekslet erfaringer.

– Jeg arbeider i en enavdelings barnehage, og det betyr mye for meg å få møte andre med mer erfaring enn meg selv, sier Eli Hindseth fra Oppdal, som synes det å få delta på en samling utgjør en fin anledning til et lite oppbrudd fra hverdagen.

Odd Arne Haugen fra Midtre Gauldal ser det som en fordel at de pedagogiske lederne også får delta, det betyr flere menn på samlingene. Selv var han den ene av to menn da styrerne hadde samling uten de pedagogiske lederne den første dagen. Da de pedagogiske

lederne kom den andre dagen, kom det også ytterligere tre eller fire menn.

– Jeg ser på både den formelle erfaringsutvekslingen i plenum og i grupper og den mer uformelle utenom det offisielle programmet som viktig, sier han.

– Jeg arbeider i kommuneadministrasjonen, sier Eva Brynhildsvold fra Røros, - og for meg er disse samlingene viktige fordi jeg får møte styrerne og gjennom dem får høre om hverdagen i barnehagen.

– Vi bruker hverandre som støttespillere, sier Marta Hage fra Rennebu. I tillegg til det regionale nettverket samlingene utgjør, framhever hun også nettverkene på kommunalt nivå og på barnehagenivå. De henger sammen, slik at ny kunnskap tilflyter alle i alle de tre nettverkene.

– Vi trenger hele tiden faglig påfyll, sier Siri Thanem fra Melhus. – Det er imidlertid ikke likegyldig hvem som gir oss påfyll. Samarbeidet med DMMH og Fylkesmannen og det å ha tilgang til Kari Kvistad og hennes ressurser fungerer svært bra.

– Vi blir løftet! Samarbeidet er et vann – vann-spill, sier hun til allmenn tilslutning fra de andre.

Katrine Fossmo redegjør for hvordan førskolelærerne ved Gåsbakken barnehage i Melhus tar i bruk storyline, en metode for å ivareta barns medvirkning. Gåsbakken barnehage har kontakt med en barnehage i Taveta kommune i Kenya, og barna har siden september i fjor fått arbeide med forskjellige sider ved «Afrika», som for eksempel dyreliv.

Eli Hindseth fra Oppdal, styrer i Fagerhaug barnehage, har fått gruppearbeidet opp på veggen. Etterpå skal også andres bidrag studeres før diskusjonen tar til.

Hørt i barnehagen:

- Æ vil itj jobb i barnehagen når æ bli stor, æ næi.
- Å nei? Synes du ikke vi har det trivelig her i barnehagen?
- Jo, men det e ailtfor my mas!
- Så du synes de voksne maser for mye?
- Næi, men ongan!

(Fortalt på Røros under regionsamlingen.)

Ca 7 prosent av alle førskolelærere er menn. Her to som deltok i regionsamlingen på Røros: (Over:) Jo Inge Indseth fra Røros, t.h. Hjørvard Bjørnbeth fra Melhus. (I bakgrunnen t.h. Inger Johanne Heggvik, også fra Melhus.)

meplanen i egen barnehage, med fokus på barns medvirkning og læring?» Gruppene ble bedt om å søke konsensus i arbeidet og å skrive ned resultatene sine stikkordsmessig på flippoverark. Gruppenes presentasjoner tilkjennega mange gode refleksjoner over styrerrollen og styrerens ansvar.

I neste prosessuelle runde ble dokumentasjon og ledelse vektlagt gjennom blant annet oppgaven «Hva gleder meg i lederrollen når det gjelder implementering av rammeplanen?» Dette var noen av svarene:

- Jeg gleder meg til å se de ansatte på gulvet i dype samtaler med barna.
- Jeg gleder meg til å få inspirasjon og forandring.

- At jeg kan få være med på hele prosessen.
- Spennende å få være med på et nasjonalt utviklingsarbeid.

Senere skal gruppene redegjøre for det de har kommet fram til. Noe forenklet uttrykt er alle temmelig enige: Kompetanseutvikling er noe som angår *hele* personalet. Det nytter ikke dersom styreren må dra lasset alene.

Storyline i barnehagen

Etter enda en runde med rammeplanen første økt andre dag, denne gangen sammen med de pedagogiske lederne, overtar Katrine Fossmo, styrer ved Gåsbakken barnehage i Melhus kommune, ordet i andre økt.

Fossmo forteller om arbeidet med storyline-metoden i barnehagen. I grunnskolen er storyline en forholdsvis hyppig anvendt metode, men den er mindre kjent i barnehagen. Førskolelærerne ved Gåsbakken barnehage har imidlertid tillempet metoden til bruk i barnehagen.

– Melhus kommune har en vennskapskommune, Taveta, i Kenya i Afrika, sier Fossmo. – De seks barnehagene i Melhus kommune har hver sin vennskapsbarnehage i Taveta kommune. I månedsskiftet februar/mars var vi seks styrerne fra Melhus på besøk hos barnehagene i Taveta.

Styrere på økonomikurs

Et 20-talls barnehageledere skal i august opp til eksamen i økonomi, og mange av dem vil om drøyt et års tid kunne skille med en såkalt erfaringsbasert mastergrad i barnehageledelse.

Masterstudiet ved Høgskolen i Agder (HiA), omtalt i forrige nummer av Første steg, er nå med andre ord godt i gang. Masterstudiet er et videreutdanningstilbud for ledere i barnehagesektoren, etablert ved HiA etter initiativ fra Barn-Nett. Barn-Nett, med adresse Vik i Sogn, er en leverandør av administrasjonsløsninger til barnehagen som også Utdanningsforbundet samarbeider med.

Den første samlingen for studentene ved modulen *Økonomisk styring i barnehagen* fant sted i Utdanningsforbundets lokaler like før påske. Foreleser var førsteamanuensis Karl Robertsen ved Institutt for økonomi ved HiA. Når forhåpentlig de samtlige deltakere får sin eksamen i august, vil de ha tilegnet seg 10 studiepoeng, poeng som vil inngå i den erfaringsbaserte mastergraden forutsatt at de fullfører og tar eksamen også i modulene *Rett og urett i barnehagen* (jus, iverksettes til høsten) og *Styring og ledelse i barnehagen*, som planlegges iverksatt våren 2007. Arbeidet med studiet er i betydelig grad nettbasert.

De vel 20 deltakerne på økonomimodulen er alle erfarne styrere og andre typer ledere innen barnehagesektoren, de fleste fra private barnehager.

Konkret økonomistyring

Markedssjef Hilde Marie Grinde i Barn-Nett påpeker at en styrer, uavhengig av om hun befinner seg i en offentlig eller en privat barnehage, kan ha budsjetansvar for flere millioner kroner: - I dag betaler en barnehage

Lise Maria Rønning og Ellen Netland (t.h.) synes studieopplegget er strengt, men at kunnskapene er nødvendige for moderne barnehagestyrere. Netland satser trolig på jusmodulen til høsten, mens Rønning er usikker på om det blir flere moduler med det første.

ofte 80.000 kroner eller mer per år bare for regnskapsføring. Dette er penger som kanskje kan spares når styreren kan støtte seg på kunnskapene fra denne økonomimodulen.

Robertsen sier at økonomimodulen først og fremst dreier seg om konkret økonomistyring, om hvordan ha kontroll over budsjettet. Når det denne gangen er flest deltakere fra private barnehager, mener han det kan skyldes at de private opplever behovet for økonomistyring mer presserende: - Private barnehager er mer konkurranseutsatte og kan faktisk gå konkurs. Den trusselen oppleves nok ikke så påtrengende innen offentlig sektor.

Markedssjef Hilde Marie Grinde fra Barn-Nett er glad for Utdanningsforbundets interesse for dette økonomisk-administrative etterutdannings tilbudet til ledere i barnehagen, mens førsteamanuensis Karl Robertsen fra Høgskolen i Agder er glad for oppslutningen om studiet samtidig som han understreker at det krever høy innsats av dem som vil være med.

Supplerer grunnutdanningen

- Jeg er styrer for en ganske stor barnehage, og jeg føler jeg trenger kunnskaper jeg ikke fikk på grunnutdanningen, sier Lise Maria Rønning ved Skredder'n barnehage på Nordstrand i Oslo om årsaken til at hun valgte å bli økonomistudent. Hun ble oppmerksom på tilbudet takket være en direkte tilsendt e-post fra Høgskolen i Agder.

Rønning er sterkt i tvil om hun vil ta mer enn økonomimodulen. Ellen Netland tror imidlertid at hun kommer til å fortsette med jusmodulen til høsten. Netland er styrer ved Store Ljan barnehage, også den i Oslo.

Netland, som ble oppmerksom på tilbudet på nettsidene til Private Barnehagers Landsforbund, synes den temmelig kompakte økonomimodulen er «spennende, morsom og litt vanskelig». Begge synes den er arbeidskrevende - å forberede seg til en 10 studiepoengs økonomieksamen i løpet av noen få uker ved siden av full jobb er en oppgave for sterke viljer!

Ledelse

Den nye rammeplanen er blitt et bedre styrerverktøy

– Den nye rammeplanen sier at barnehagen som pedagogisk samfunnsinstitusjon må være i endring og utvikling. Den skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutviklingskravet vil innebære en kontinuerlig utvikling av personalets kompetanse, sier Wenche Jakobsen og Torbjørn Isaksen.

Rammeplanens krav om at barnehagen skal være rustet til å takle endring og utvikling, inkluderer et klart krav om at styreren skal sørge for at personalet får anvende, videreutvikle og dele sin kompetanse. Som rammeplanen påpeker, vil kvalitetsutvikling i barnehagen også innebære en stadig utvikling av personalets kompetanse.

– Det sies i rammeplanen at kvalitet også er å forstå som personalets kompetanse, personalets evne til samspill, og styrerens evne til å mobilisere kompetansen og lede samspillet, sier Wenche Jakobsen til Første steg.

Men i norske barnehager skal det da være «flat struktur»?

– Det er ingen tvil om at i den norske barnehagen er egalitet og likestilthet en del av tradisjonen og konteksten, sier Torbjørn Isaksen. – Flat struktur betyr imidlertid ikke at det ikke finnes ledelse. Deltakerne i en flat struktur er som regel likestilte, men det finnes en leder likevel. Det har imidlertid vært en tendens til å underkjenne dette når det har dreidd seg om flate strukturer i små organisasjoner som for eksempel barnehager.

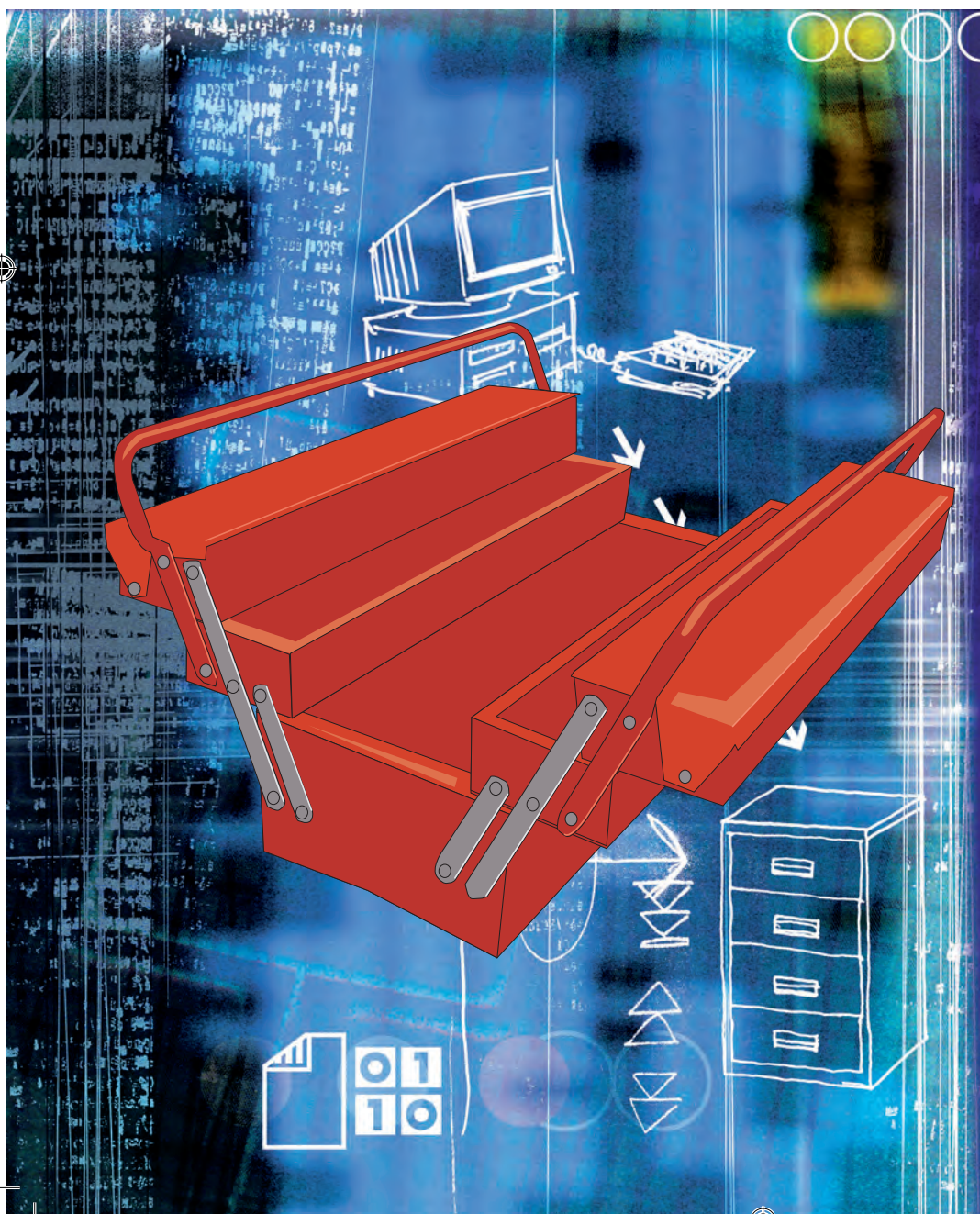
Han peker på at det har vært en tendens til at noen styrere ikke har villet ta for stor plass i dette egalitære arbeidsmiljøet. I disse tilfellene har styrerens atferd mer gått i retning av koordinator- og administratorrollene, der strategi- og planarbeid forsøkes løst gjennom inkluderende prosesser der ansatte, eiere og foreldre har deltatt aktivt. I moderne arbeidsliv regnes slikt som positivt, men styreren har rent juridisk fremdeles ansvaret dersom noe ikke fungerer eller til og med går galt.

Slik Isaksen ser det, er den nye rammeplanen et bedre styrerverktøy enn det den gamle var.

Samspill

Rammeplanen vektlegger *samspillet*. Isaksen sier det er første gangen han ser at et offentlig dokument så tydelig vektlegger samspill. Det betyr at det blir opp til styreren å tilrettelegge for et positivt samspill.

– De relasjonelle aspektene blir viktige, sier

Isaksen. – Vi har sett på ledelse av lærende organisasjoner, og vi vil i denne sammenheng trekke fram utfordringer i forhold til kommunikasjon, konflikthåndtering og samarbeid. Styrer og pedagogisk leder må kunne kommunisere på en konstruktiv måte, da rammeplanen påpeker at de blant annet er ansvarlige for å veilede det øvrige personalet slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver.

– Konflikter oppstår ofte i situasjoner der kommunikasjonen har brutt sammen. **Som leder kan en ikke være konfliktsky.** Endring og utvikling kan skape uenighet og konflikter, men håndtert på en god måte kan motsetninger og konflikter bli en kilde til utvikling av relasjoner og av barnehagen som lærende organisasjon. Det betyr at **en leder både bør ha kunnskaper om konfliktens psykologi, samt kompetanse når det gjelder forebygging og håndtering** for bedre å kunne utnytte det konstruktive i personalets ulikheter.

– Samarbeid har stor betydning i forhold til en lærende organisasjon, fortsetter Isaksen. – Stortingsmelding nr. 30 *Kultur for læring* framhever samarbeid som positivt. Inntrykket kan lett bli at «bare det samarbeides blir alt bra». Samarbeid kan imidlertid fungere både positivt og negativt. Samarbeidet kan fungere både utviklende og hemmende for individet så vel som for organisasjonen. Utfordringen blir å fokusere relasjonene i forhold til form, innhold og kontekst og i forhold til fordeler og ulemper ved samarbeidet. Et utviklende og godt samarbeid krever god planlegging. Den som ikke arbeider ut fra den forutsetningen, vil kunne oppleve samarbeid som «behagelig», endog «bedagelig». Slikt samarbeid fører imidlertid bare til stagnasjon, eller til en situasjon der isolasjon mellom avdelinger eller grupper av ansatte preger samarbeidet.

Krav til ledelse

Flere og flere kommuner oppnår full barnehagedekning. I stigende grad vil foreldrene begynne å se på hvilket innhold og hvilke kvaliteter den barnehagen der *deres* barn skal tilbringe hverdagene kan tilby. Når etterspørselen etter barnehagens spesifikke kvaliteter øker, vil kravene til barnehagens ledelse bli mer synlige. Flere og flere barnehager profilerer seg nå med særegne tilbud. Vi får for eksempel kulturbarnehagene. Realfagsbarnehagene er et annet eksempel, der skal barna oppmuntres til å utvikle forskernysgjerrighet.

Det at barnehagen nå sorterer under

Kunnskapsdepartementet ser Jakobsen og Isaksen som en viktig endring: - Livslang læring begynner i barnehagen, og barnehagens betydning som en pedagogisk institusjon blir framhevet i den nye rammeplanen. Vektleggingen av omsorg er som før, men vektleggingen av læring er styrket. Vi mener vi kan se en stor utvikling innen barnehagen den senere tiden. Det er som å skje det som skjedde i småskolen da Læreplan 97 ble innført. Slike endringer må imidlertid ledes. Du må ha en hånd på rattet dersom du vil styre i retning en vellykket endring.

Som et apropos kan nevnes at med en ny barnehagesituasjon **med oppmerksomheten vridd mot kvalitet mer enn mot kvantitet (plasser), vil førskolelærerne kanskje lettere få gjennomslag for oppgradering både status- og lønnsmessig,** mener de.

Master i barnehageledelse

På grunn av alle temaer som skal være med i den obligatoriske delen av norsk førskolelærerutdanning har emner som ledelse og utviklingsarbeid fått en relativt beskjeden plass. Dermed blir det desto viktigere at fordypningsfagene og etter- og videreutdanningene har et godt tilbud innen disse emnene.

– Ledelse dreier seg om samspill mellom mennesker. Regnskap og jus er nødvendig og uunngåelig, men glem ikke det relasjonelle, sier Jakobsen.

Isaksen legger til at når noe går galt i barnehagen, skyldes det sjelden styrerens sviktende regnskapsferdigheter. Når noe går galt, er det som regel fordi noe mellommenneskelig har tatt fyr. En leder påvirker og blir påvirket. Det dreier seg først og fremst om å ta ansvar for et definert område for så å få ting til å skje i samspill med andre. Det å lære seg å lede gjennom samspill er ikke gjort med 30 studiepoeng, selv om det er en god start. Derfor arbeides det ved Høgskolen i Tromsø med etableringen av en masterutdanning i barnehageledelse. Håpet er at de første studentene kan tas opp til høsten neste år.

Jakobsen anbefaler førskolelærere med fullført grunnutdanning om å arbeide i barnehagen en stund før de vender tilbake til en videreutdanning som gir dem formell lederkompetanse. Det betyr at det er ønskelig med en erfaringsbasert master i barnehageledelse.

– Deretter kan de forhåpentlig gå ut og lede barnehager i endring og utvikling – for det er det rammeplanen krever: Barnehagen

Intervjuet: Torbjørn Isaksen og Wenche Jakobsen er høgskolelektorer ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Tromsø. Under Nord-Norge-konferansen for barnehagesektoren i Tromsø tidligere

i år presenterte de temaet *Ny rammeplan og utfordringer til barnehagens lederskap.*

skal være i endring og utvikling. Det betyr at lederen blant annet må mestre endrings- og utviklingsledelse.

Er så barnehagelederen annerledes enn lederen i en annen type organisasjon eller foretak?

– Ettersom ledelse handler om å få ting gjort gjennom andre mennesker, er det strengt tatt mindre enn vi skulle tro som skiller ledelse av barnehager fra andre virksomheter, sier Isaksen.

Bransjekunnskap

– Virksomhetene er selvfølgelig forskjellige. Jeg mener heller ikke at man kan lære seg «ledelse» som en slags universell ferdighet for så i prinsippet å gå inn og ta ledelsen hvor det skal være. Du må lære deg å kjenne det og dem du skal lede, og det å tilegne seg den lærdommen tar tid, understreker Isaksen, som viser til japansk bedriftskultur som ble viet mye oppmerksomhet også her i landet på 1980-tallet. Ungdommer ble tatt inn i virksomheten og fikk lære alle foretakets avdelinger og divisjoner grundig å kjenne før de så som modne menn og kvinner ble utnevnt til lederstillinger. Å vite hva man driver med er helt nødvendig.

– Men med et visst grunnlag på plass, sier Jakobsen, - kan en barnehagestyrer utmerket godt utveksle erfaringer om ledelse med en rektor eller for den sakens skyld en banksjef. Dermed ikke sagt at styreren og banksjefen kan bytte jobber!

Kristen formålsparagraf i strid med FNs barnekonvensjon

– Den kristne formålsparagrafen er et problem, sier Øyvind Ytreberg om paragrafens plass i så vel barnehagelov som rammeplan. – Barnehagens plikt til å forsvare ytringsfriheten hadde vært enklere dersom den kristne formålsparagrafen hadde vært frakoblet.

Barnehagen bør ikke være livssynsforankret, mener Øyvind Ytreberg, førstelektor ved Høgskolen i Tromsø.

– Det er snakk om å knytte multietniske barnehager med til sammen 225 000 barn til én religion mer enn til andre religioner, og på en måte som innebærer at ungene i sterk grad sosialiseres til kristendommen. Dette mener jeg er i strid med et annet utgangspunkt for barnehageloven og rammeplanen, nemlig FNs barnekonvensjon og menneskerettighetserklæringen, sier han.

Både i lov og plan har den kristne formålsparagrafen fått en framtrædende plass, noe som etter Ytrebergs mening er påfallende på bakgrunn av at rammeplanen kom til etter regjeringens Soria Moria-erklæring der menneskerettighetene framheves som verdigrunnlag, mens kristendommen som kulturbakgrunn er flyttet langt bak sammen med diskusjonen om statskirken.

– I debatten rundt Muhammed-tegningene sa kunnskapsminister Øystein Djupedal at ungene måtte få snakke om tegningene og få gitt uttrykk for følelsene sine i den sammenheng, fortsetter Ytreberg, - men han sa ingenting om ytringsfriheten, hvilket er problematisk ettersom FNs menneskerettighetserklæring slår fast at ytringsfriheten gjelder for både voksne og barn.

Sekularitet og selvstendighet

– Jeg mener at vektleggingen av menneskerettighetserklæringen gjør barnehagen forpliktet

Intervjuet: Øyvind Ytreberg er førstelektor i samfunnsfag ved Høgskolen i Tromsø. Under Nord-Norge-konferansen for barnehagesektoren 20. – 21. april i Tromsø holdt han foredraget *Barnehagen – en ny skoleform?*

til å forsvare ytringsfriheten. Den oppgaven hadde vært mye enklere dersom den kristne formålsparagrafen hadde vært frakoblet. Det blir vanskelig å si at man vil ta like mye hensyn til begge parter når den ene parten er overrepresentert i formålet. Dette skaper dilemmaer vi kan redusere ved å gjøre barnehagen til en sekulær institusjon, sier Ytreberg.

Han framholder at dersom vi tar FNs barnekonvensjon på alvor, skal vi lære barna å bli selvstendige, til å innta egne standpunkter og gi uttrykk for egne meninger, ikke bare overfor andre barn, men også overfor førskolelærere, foreldre og alle andre voksne.

– Både Bibelen og Koranen er blitt brukt til og brukes til å undertrykke både menn, kvinner og barn, til å binde dem til en patriarkalsk tenkning. FNs menneskerettighetserklæring slår klart fast at det dreier seg om individuelle rettigheter for det enkelte menneske, *inklusive barna*, sier han.

Et paradigmeskifte?

Ytreberg spør om den nye rammeplanen innebærer et paradigmeskifte når det gjelder vårt

syn på hva barnehagen skal være. Han mener svaret er ja, i det minste langt på vei.

– Barnehagens posisjon og status i samfunnet har endret seg kraftig siden 1970-tallet. Nå er den videre blitt lagt inn under Kunnskapsdepartementet, hvilket jeg mener var på høy tid. Og for det tredje bygges dagens barnehager som pedagogiske institusjoner på en annen måte enn tidligere, da det var snakk om «steinkjerhus» og barnehagen som en hjemmerstatning. Dagens barnehager bygges for en ny pedagogikk.

– Barnehagen blir mer skole. Jeg stiller meg ikke negativt til den utviklingen. Jeg mener barnehagen langt på vei er i ferd med å bli en ny skoleform. Dette skjer også uten nevneverdig motstand. For ti år siden diskuterte vi om seksåringene hadde godt av å begynne i skolen, og på 1970-taller var det helt utenkelig at barnehagen skulle bli mer lik skolen, sier Ytreberg.

Dyrt, men nødvendig

Ytreberg synes den nye rammeplanen på mange måter er et stort framskritt i forhold til den gamle.

– Det er flott at barnehagen nå har fått mandat til å lære barna å lese og skrive, og at formålsparagrafens kunnskapsbegrep åpner for en bredere didaktisk tenkning.

– Det har vært en ulykksalig retorikk fra pedagogikkfaget om at prosesser er viktigere enn resultater, men det er *bullshit*, spør du meg! En prosess uten resultater vil ikke være en læreprosess.

Men: - Førskolelærertettheten i barnehagen må opp, av hensyn til den pedagogiske gjennomføringen av barnehagens oppgaver, sier han. – I tillegg trengs kompetansebygging, noe som koster penger, ikke minst fordi det innebærer satsing på barnehageforskning. Det er forsket på barn, familie og oppvekst, men veldig lite på barnehagen, og for eksempel sammenhengene barnehage og skole.

Les nyheter på
www.uttanningsforbundet.no/forstesteg

En plan som stiller større krav til de ansattes kompetanse

- Vi har fått en kortfattet rammeplan som stiller større krav til de ansattes kompetanse enn det den gamle planen gjorde, fordi den nye inneholder mange underliggende resonnementer og flere kortfattede formuleringer som ikke blir utdypet, sier Frode Søbstad.

Teksten i den nye planen er rik og svært gjennomarbeidet, mener Frode Søbstad: - Den er et godt uttrykk for den faglige utviklingen på barnehagefeltet.

Søbstad er ikke blant dem som ser noe problem ved implementeringen av FN's barnekonvensjon i en plan med en kristen formålsparagraf.

- Vi har alle en verdiforankring. Dersom vi ikke markerer vår verdiforankring, signaliserer vi at alle holdninger er like bra. Samtidig har vi alle behov for toleranse. Den som vil stå for noe, har behov for medmennesker og et samfunn som tåler at vedkommende har det standpunkt som han eller hun har, sier han.

- Verdiforankring og toleranse henger logisk sammen. For å bli vist toleranse for vår verdiforankring og våre holdninger, må vi selv vise toleranse. I vårt samfunn er det oppslutning om visse sentrale verdier, dem er det viktig at vi synliggjør. Vi må unngå å usynliggjøre og nivellere alle verdier og holdninger. For å bruke noen formuleringer fra M74 (skolens mønsterplan av 1974, vår anm.), så skal vi anstrenge oss for at andres syn kan komme fram. Vi trenger kulturmøter og dialog, bare på den måten kan vi skape ekte toleranse uten å feie våre egne verdier og holdninger under teppet.

En moderne plan

Det Søbstad finner særlig bra ved den nye planen er dens vektlegging av barns medvirkning gjennom både språklige og kroppslige uttrykk, noe som tilgodeser også de minste barna.

- Videre har vi fått en plan som er mer moderne i forhold til barn med en minoritetskulturell bakgrunn. Planen betoner en moderne flerkulturell perspektivering av de pedagogiske utfordringene barnehagen står

overfor, framhever han, i det han peker på at rammeplanen inneholder gode perspektiver både på barn med innvandrerbakgrunn og på barn fra vår egen samiske urbefolkning.

- Det er i barnehagen vi kan legge et godt grunnlag for større toleranse og større kunnskaper. I vårt moderne samfunn må vi lære oss å leve sammen trass i visse ulikheter, og vi må evne å lære av hverandres kulturer, sier Søbstad, som mener det må bli opp til oppegående barnehagefaglig ledelse i kommuner og barnehager å forutse og avverge eventuelle gnisninger i foreldregruppen dersom den etniske sammensetningen i enkelte barnehager skulle bli for ensidig.

Han ser på planens svake sider som speilbilder av de sterke. Fordi den etter hans mening krever forholdsvis store kunnskaper om underliggende teorier, kan planen lett bli å oppfatte som for kortfattet.

- Eksempelvis er «leiken har egenverdi» tre ord i den nye planen. I den gamle planen, R96, finner vi fire og en halv linje som utdyper resonnementet rundt lekens egenverdi. Dette er et eksempel på at leseren får flere assosiasjoner og en dypere forståelse av lekens egenverdi når vi bruker litt flere ord, sier Søbstad, som også mener at den planen sier om barnehagens læringssyn kunne vært tydeligere.

Styrervirkeligheten

Formelt sett ivaretar både barnehageloven og rammeplanen styrerens nye virkelighet og hverdag gjennom å fastslå at barnehagen er en pedagogisk virksomhet. Søbstad stiller seg imidlertid kritisk til kommunenes behandling av styreren.

- Mange kommuner visker ut barnehagens særpreg gjennom å fjerne styrerbegrepet og i stedet innføre ord som etatsleder eller virksomhetsleder, ord som etter min mening er atskillig mer intetsigende enn ordet styrer i

Intervjuet: Frode Søbstad er professor i førskolepedagogikk ved Dronning Mauds Minne, Høgskole for førskolelærerutdanning, i Trondheim. Han var medlem av utvalget som utarbeidet forslag til rammeplan i 1992, og han ledet arbeidsgruppen om kvalitet i barnehagen som la fram sin innstilling i fjor vår. Han formidlet også synspunkter på den nye rammeplanen på den nasjonale konferansen *Revidert rammeplan for barnehagen og barns medvirkning* i Trondheim 22. og 23. mai i år.

barnehagesammenheng. Dette er en uheldig utvikling som skjer som følge av rasjonalisering, stordriftstenkning, sparepolitikk og såkalt new public management-tenkning, sier han.

- Styreren får vansker med å være pedagogisk leder når stadig flere administrative oppgaver for flere barnehager pålegges henne. Det er en svært uheldig utvikling vi her ser innen barnehagesektoren, idet styreren blir en slags business manager og travel administrator, på bekostning av visjonært pedagogisk arbeid, beklager Søbstad, som ser at generelle samfunnsmessige utviklingstrekk også rammer barnehagen.

- Hva som er kvalitet for barn, kan leses på dem

- For barn er barnehagen god når de har lekekamerater der, når de får gjøre ting de liker og som interesserer dem, og når det er rimelig balanse mellom utfordringer og trygghet. Hva som er kvalitet for barn, kan leses på dem. De uttrykker det med hele kroppen, sier Yngvil Armand.

Ettersom barnehagen er et sted der barn kan leke og lære, er det naturlig for Yngvil Armand, styrer ved Munkestien barnehage i Nesodden kommune sør for Oslo, å ta utgangspunkt i barneperspektivet når hun snakker om kvalitet i barnehagen.

- Samtidig, sier hun, - vil kvalitetsbegrepet skifte innhold ut fra ståstedet til den som uttaler seg. Foreldre vil si at kvalitet henger sammen med å kunne ha tillit til pedagogene. De vil at førskolelærerne skal gi dem tilbakemeldinger på hvordan det går med barna og informasjon om hva de er med på. Videre vil de at barna skal få tilstrekkelig hvile, næringsrike måltider, og at de har lekekamerater. Foreldre vil at personalet i barnehagen ser barna deres som de personlighetene barn er.

- Andre ting som er viktige for foreldre, er at de selv blir tatt godt i mot av personalet i barnehagen.

- Førskolelærere og assistenter har så sitt syn på kvalitetsbegrepet. For personalet er det viktig både å få ansvar og å få tilbakemeldinger på hvordan oppgavene løses. Personalet liker både å lære og å føle at de oppgavene som utføres er meningsfulle og viktige, sier Armand.

Kommunen ønsker at foreldre og ansatte

skal være fornøyde med barnehagetilbudet. På Nesodden gjennomføres det regelmessige spørreundersøkelser som skal gi barnehagesjefen og barnehagekonsulenten en pekepinn om hvor landet ligger. I tillegg besøker barnehagesjefen og konsulenten en gang i året alle barnehager for å samtale med lederne - dette kalles tilsynsbesøk.

Et evighetsprosjekt

I alle barnehager har personalet forskjellig faglig og personlig bakgrunn og forskjellige interesser. I Munkestien barnehage finnes ansatte med bakgrunn i for eksempel barne- og ungdomsarbeiderfaget, blomsterbinding, sykepleiefaget, pedagogisk veiledning, drama og skuespill, og barnelitteratur.

- Dette betyr ikke at vi ikke har felles oppgaver, sier Armand. - Forskjelligheten innebærer at vi kan lene oss på hverandre når vi har bruk for det.

De ansatte besitter med andre ord forskjellige kompetanser og ferdigheter som til sammen er av stor betydning for barnehagens kvalitet. Men som Armand sterkt understreker: - Vi må ikke gå rundt å tro at «kvalitet» er noe vi har oppnådd en gang for alle.

- Innholdet i kvalitetsbegrepet må tas fram og diskuteres og pusses støv av med jevne mellomrom. Medarbeidersamtaler er ett redskap, kollegaveiledning på alle personalmøter er et annet. De pedagogiske lederne må passe på slik at avdelingsmøtene ikke bare blir brukt til å fastsette vakter og diskutere praktiske spørsmål. Refleksjon er ikke bare et ord, men en måte å tenke høyt på, *sammen*, for at vi skal kunne se lengre enn vanens snevre grenser.

- Det er lett å bli «hjemmeblind», slik at vi tenker: «Vi har det fint. Ingen grunn for oss til å gjøre noe annerledes.»

- Alle trenger et ansvarsområde, noe som er «deres». Og alle trenger å bli *sett* og få støtte og utfordringer. Vi tar i bruk kurs innenfor den trange økonomiske kurspotten vi har, og barnehagene i kommunen samarbeider med hverandre når det gjelder å arrangere kurs og dele kunnskap, sier hun.

Pinlig dårlig lønn

Armand fastslår kontant at hun finner det pinlig med styrerlønninger på rundt 320.000 kroner. En styrer er tross alt en bedriftsleder med ansvar for 15 - 20 ansatte, noen ganger flere, og et mangemillionbudsjett.

- Samtidig er det store forskjeller mellom kommuner, noen lønner styrere og førskolelærere bedre enn hva andre kommuner gjør, sier Armand, som likevel er usikker på om hun ser noen automatisk sammenheng mellom god økonomi og høy kvalitet, eventuelt om lønnsnivået i norske barnehager er en hemsko for kvalitetsutviklingsarbeidet.

- Norske førskolelærere har vært kjent for sin idealisme, de har påtatt seg nye oppgaver og utfordringer med iver og interesse. Men også gode og reflekterte praktikere kan bli mismodige og i perioder utslitte hvis de skal gå med underbemanning i lange perioder fordi det ikke er vikarmidler å oppdrive.

- Dessuten skal førskolelæreren være «ideologisk selvbevisst», altså klar over sitt eget arbeids viktighet og betydning, hvis hun skal unngå å kjenne seg forbigått når det gjelder lønnsavansement.

Arbeidsgivers kvalitetsforståelse

Arbeidsgiver, i dette tilfelle Nesodden kommune med Armand som arbeidsgiversidens representant i Munkestien barnehage, har ifølge Armand god forståelse for at det må arbeides med kvaliteten i barnehagene i kommunen. Men det er mange *men*.

- Det er barnehagekonsulenten som er kursansvarlig. Sammen med styrerne setter konsulenten i gang interne kurs for hele barnehagepersonalet. Det er imidlertid vanskelig å få til kurs på dagtid - det er jo ikke bare å gå fra barnegruppen. Det er heller ikke bare å sette i gang en mengde kveldskurs, fordi all overtid skal avspaseres, uten vikar. Men både planleggingsdager og personalmøter på kveldstid brukes for å heve kompetansen i personalgruppen.

- Lederne er de som får flest kurs i kommunal regi. Bra, mener Armand, - for god

ledelse er en forutsetning for kvalitet.

Hun har heftet seg ved uttrykket «endringskompetanse», som blant annet innebærer krav til såkalt omstillingsevne. Hun finner det kritikkverdig at en «kompetanse» som vektlegges så pass sterkt, ikke følges opp med kursmidler til de ansatte.

Rammeplanen

Vil kommunene sørge for at barnehagene får de ressursene de trenger for å implementere den nye rammeplanens kvalitets- og kompetansekrav? På det spørsmålet svarer Armand at hun *håper* at staten vil sørge for at alle kommuner får ressurser nok til skolering av de ansatte.

– Det burde være en selvfølge at nye samfunnsoppgaver til barnehagene følges opp med penger til kvalitetsutvikling.

Når det gjelder rammeplanens omtale av personalet i barnehagen, advarer hun mot for utstrakt bruk av ordet «voksne». Hun foretrekker stillingsbetegnelser for å klargjøre ansvarsområdene.

– De pedagogiske lederne er nøkkelpersoner med et særlig ansvar for å virkeliggjøre

den nye planen – sammen med sine medarbeidere, sier Armand, som synes det er synd vi ikke er i stand til å finne et mer dekkende ord for hele barnehagepersonalet. I dag tar både førskolelærere, assistenter, barne- og ungdomsarbeidere og støttepedagoger del i det pedagogiske arbeidet med barna. Pedagogikken gjennomsyrrer hverdagen, og begrenser seg ikke til enkelttimer.

Menn i barnehagen

Bare rundt 7 prosent av førskolelærerne i norske barnehager er menn. Dette får etter Armands mening åpenbare kvalitetskonsekvenser.

– Miljøet blir fattigere og mer ensopret uten menn. Videre må barn ha rett til å omgås begge kjønn. Det er menn som lærer gutter hva det vil si å være menn. Menn er like forskjellige som individer som det kvinner er, men de har sine maskuline koder. Med kun kvinner og barn i barnehagen blir det et kunstig oppvekstmiljø.

– Men jeg tror ikke mennene kommer før lønna er på plass, sier Armand. Det er hun helt overbevist om.

Intervjuet:

Yngvil Armand er styrer ved Munkestien barnehage i Nes-odden kommune i Akershus. På den store barnehagekonferansen i Oslo 20. mars i år arrangert av Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Barne- og ungdomsarbeiderforbundet presenterte hun temaet *Barnehagens kvalitet og de ansattes kompetanse*.

– Vil samfunnet virkelig ha menn inn som førskolelærere, må lønna heves.

– Videre må det informeres om hva det vil si å arbeide i en barnehage. Vi bør ta etter Sverige, der har de hatt «Dagis-TV» i årevis. Her til lands vet de færreste hva barnehagearbeid egentlig går ut på, sier hun.

– Dessuten må vi gå aktivt inn for å intervjuere menn når de søker, og gi menn jobben når de er kvalifiserte. De ansatte må kunne inkludere menn i et helhetlig fellesskap og sørge for at ikke fåtallet av menn blir stående på utsiden.

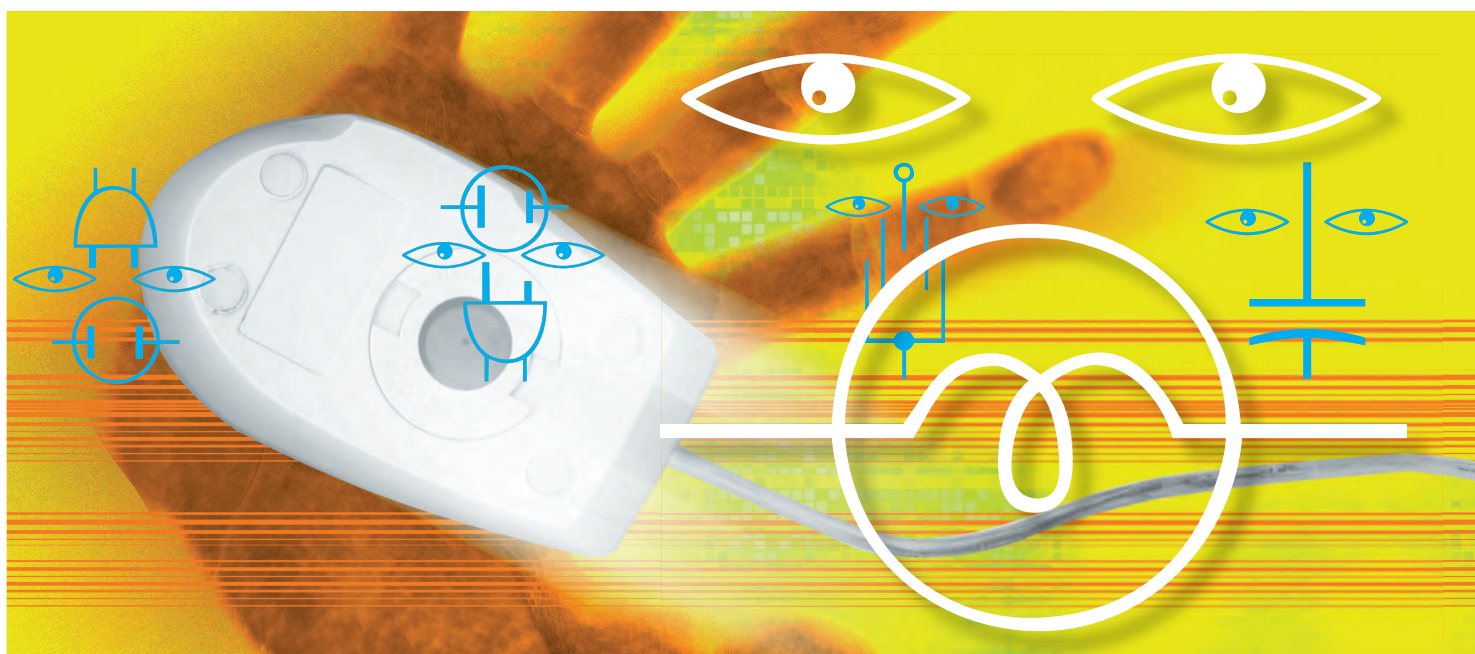
Resultatene synes

Armand medgir at hun synes det kan være vanskelig å dokumentere barnas utbytte av å gå i barnehagen. *Men:* – Hver vår ser vi resultater! Det har skjedd saker og ting i barnegruppene, og med ungene. De har lært seg grunnleggende regler for samvær, de ber om assistanse i stedet for å gyve løs på hverandre, de leker i stedet for å hive leker eller sitte stille i en krok, de deltar ubedt i vanlige arbeidsprosesser som oppvask, borddekking, rydding, matlaging og enkel rengjøring, og de går på tur i samlet flokk uten å beinfly som i eventyret om kongens harer.

– De vinker til foreldre, hilser på fremmede, skriver navnet sitt og teller, smører smørbrød, tegner og maler de frodigste motiver. De synger tre eller fire sanger de ikke kunne i fjor, de skriver navnet sitt selv, og de kjenner sitt eget fødselsdagstall, de klarer seg på toalettet, vasker hender uten å bli bedt om det, de bygger hus og prøver å skaffe seg oversikt over helter og skurker og godt og vondt.

– Og noen har til og med lært å la være å avbryte når noen står og snakker sammen – dette siste er kanskje det vanskeligste. Noen har lært å gå på skøyter, andre på ski. Noen kjenner reglene om båltenning i skog og mark, andre kan bruke kniv på en pinne uten å skjære seg. De vet hvor bekkene går og hvor viktig det er med rent vann.

Armand lar det ikke være noen tvil: Barna har kort sagt lært seg viktige saker!

Utydelige/ kvalitetsmål/ for/ digital/ kompetanse/ i/ barnehagen

De barnehagene som kommer best ut av den framtidige konkurransen om barna og førskolelærerne, vil være de som kan tilby samfunnsmessig oppdaterte, kvalitetssikrede tilbud der også digital kompetanse inngår, skriver forfatteren, som mener IKT og digital kompetanse i pedagogisk arbeid ikke er tilstrekkelig tydeliggjort i den nye rammeplanen.

Av Kristin Holte Haug

Statsråd Øystein Djupedal i Kunnskapsdepartementet (KD) la i en pressekonferanse på Høgskolen i Oslo (HiO) 1. mars fram Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (KD 2006a). «Med den nye rammeplanen ønsker vi å skape ny giv i kvalitetsutvikling og fortsette på et barnehageløft som omfatter både kvantitet og kvalitet,» sa Djupedal (KD, 2006b). Disse ord til tross, og trass i forsikringer om at regjeringen har innarbeidet tydeligere sammenheng mellom

barnehagens rammeplan og skolens læreplaner: Det er flere ting i den nye rammeplanen, som iverksettes 1. august 2006, man kan undres over. Her vil jeg konsentrere meg om svak tydeliggjøring av satsing på digital kompetanse i barnehagen.

Fagområdene i barnehagen er i stor grad de samme som barnet senere vil møte igjen i skolen. Som resultat av skiftende regjeringers bekymring over den oppvoksende generasjons manglende realfagskompetanse, har man har til og med fått med et nytt fagområde, matematisk kompetanse. Men den digitale kompetansens stilling er Djupedal tydeligvis ikke

like bekymret over, i alle fall er det ikke lett å få øye på i den nye rammeplanen. Nå er det selvfølgelig grenser for hvilke detaljkunnskaper en statsråd kan ha, men her hadde jeg forventet større kunnskap og artikulerings-evne. I skolesammenheng har han understreket betydningen av digital kompetanse (Holte Haug, 2006), og i Kunnskapsløftet sees det å kunne bruke digitale verktøy som en grunnleggende ferdighet (Utdannings- og forskningsdepartementet, UFD, 2004a). Det manglet heller ikke på påpekninger av den digitale kompetansens betydning verken i rammeplanens forarbeider eller i høringsprosessen. Men i stedet for å vise politisk profil, og å se barnehage og skole i sammenheng også hva gjelder dette, unnlater altså Djupedal å tydeliggjøre at barn skal ha møtt informasjons- og kommunikasjonsteknologien (IKT) som en selvfølgelig del av barnehagens leke- og læringsmiljø før de begynner på skolen.

Like merkelig finner jeg den mangelfulle sammenhengen mellom barnehagens rammeplan og førskolelærerutdanningens rammeplan (UFD 2003). I sistnevnte påpekes betyd-

ningen av IKT i det pedagogiske arbeid med barna flere steder. For eksempel står det under «Prinsipper for arbeids- og vurderingsformer» at utdanningen skal legge opp arbeidsformene slik at studentene *braker IKT i barnegrupper* (...) (ibid:15). I kapitlet «Fra rammeplan til fagplan» pålegges utdanningsinstitusjonene å bruke IKT som hjelpemiddel for *organisering, kommunikasjon, lek og læring* (ibid:16). Også i fagplanene tydeliggjøres IKT, for eksempel i norsk, der studentene i pedagogisk arbeid med barn skal *kunne arbeide kreativt og kritisk med bruk av IKT sammen med barn* (...) (ibid:

34). Jeg undres da hvorfor KD i utarbeidelsen av en rammeplan for dagens og framtidens barnehage i så liten grad synes å ha skjelt til hva daværende departement for bare tre år siden mente om digital kompetansebygging hos kommende førskolelærere.

Ikke helsvart

Er den nye rammeplanen da et «helsvart» dokument hva gjelder digital satsing blant de små? Heldigvis ikke! I del II sies det innledningsvis om barnehagens innhold at det skal være *allsidig og variert, og utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtte for sin utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger* (...). Barn *bør* (min utheving) få oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, kommunikasjon og innhenting av kunnskap (KD 2006a:13). Et «skal» istedenfor et «bør» ville vært mer forpliktende. Det er imidlertid helt klart at KD her har vært inne på tanken at IKT i barnehagen bør inngå i visjonen om digital kompetanse for alle barn, slik at de kan fungere som fullverdige deltakere i samfunnet (UFD 2004b). Dette støttes av KDs bestilling av et temahefte om IKT i barnehagen (Bøljan, 2006), samt avvikling av konferansen *Klikk der!* før påske, hvor KD sto som arrangør sammen med IBM¹ og HiO. Her må det for øvrig bemerkes at over 200 påmeldte og nesten 100 på venteliste til en nasjonal konferanse om bruk av digitale verktøy sammen med barnehagebarn, vitner om at dette er et viktig tema som opptar mange førskolelærere. Det er også positivt at flere barnefagfolk forteller om IKT som arbeids-

Artikkelforfatteren: Kristin Holte Haug er høgskolelektor i pedagogikk ved førskolelærerutdanningen, Høgskolen i Oslo. Hun er for tiden stipendiat ved førstelektorprogrammet ved høgskolen. (Foto: Erik Sundt)

verktøy i barnehagen (Dahlsveen, 2006), og om positiv lek med datamaskinen i barnehagen (Hovden, 2006).

Barnehagen skal ifølge barnehageloven gi barn *grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder* (paragraf 2). Digitale verktøy er klart aktuelle i lys av denne bestemmelsen. Med referanse til barnehagens plikt til å oppetre som kulturformidler (paragraf 2) fastslår rammeplanen at barn lever i et mediesamfunn der de må få hjelp til å bearbeide sine inntrykk og å reflektere over og sortere informasjon (KD 2006a:18). Det finnes neppe noe medium hvor dette er så nødvendig som i forbindelse med IKT. Selv om stadig yngre barn er flittige brukere av ny teknologi, mangler de ofte kompetansen til å håndtere de økte mulighetene og den voksende informasjonsmengden, ei heller er de i stand til å overskue konsekvensene av egen databruk (Holte Haug, 2006). Det er en kjensgjerning at ymse «underholdning» har fått større og større gjennomslag i takt med nettets utbredelse og at både barn og voksne kunne vært foruten nettsider med rasistisk og (barne-)pornografisk² innhold (Holte Haug, 2001). Til tross for framveksten av nettfiltre er det foreløpig lite som tyder på at vi helt kan unngå slike uønskede nettsider. Det sikreste måten synes å være de sperrer som ligger i enkeltindividet, som handler om holdninger. Barnehagen har en viktig oppgave i å veilede barna til kritisk å kunne bevege seg i dette uoversiktlige terrenget.

Bro inviterer ansatte i alle landets barnehager til

Barnehage 2006 konferansen

25. og 26. september 2006, Oslo Kongressenter Folkets hus

Konferanseprogram er sendt til alle landets barnehager.
Du finner det også på www.bro.no

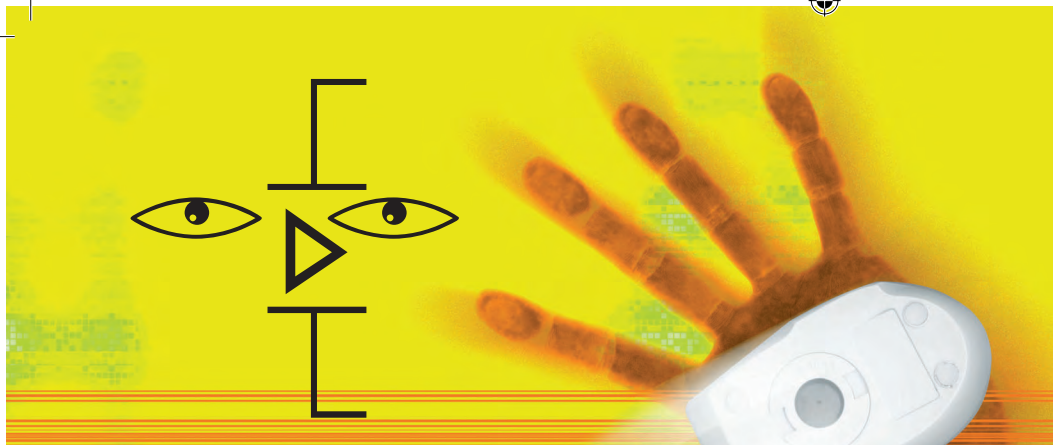
bro
KOMPETANSE
UTVIKLING

Tollbugt. 8b, 0152 Oslo

TELEFON
22 33 17 36

FAKS
22 33 17 39

E-post: kurs@bro.no
www.bro.no

Fagområdene

Ser vi på de enkelte fagområder i rammeplanen, sies det under «Kommunikasjon, språk og tekst» at barnehagen gjennom arbeid med fagområdet skal bidra til at barna *blir kjent med bøker, sanger, bilder, media, m.m.* (KD, 2006a:20). Her er det viktig å tenke at kulturoverføring ikke bare handler om overleveringer fra «gamle dager», kulturen er også her og nå, og det kan neppe være noen tvil om at den digitale hverdag inngår i moderne barnekultur. Området «Kunst, kultur og kreativitet» pålegger barnehagen å gi barn *mulighet (...) til selv å uttrykke seg estetisk* (ibid:21), og skal bidra til at barna *utvikler elementær kunnskap om virkemidler, teknikk og form (...)* (ibid). Her må arbeid med digitale redskaper og virkemidler, for eksempel digitalt kamera, skanner, og programvare for bildebehandling, inngå.

Under fagområdet «Natur, miljø og teknikk» skrives det at barnehagen skal bidra til at barna *erfarer hvordan teknikk kan brukes i leken og i hverdagslivet* (ibid:22). For å arbeide i retning av disse målene må personalet *ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet (...) og stimulere dem til å oppleve med alle sanser, iaktta og undre seg over (...) teknologien* (ibid). Fagområdet omfatter også mediens betydning for barns hverdag. For å nå målet skal personalet *bruke (...) mediens muligheter for å utvide og utdype barnas erfaringer og læring og bidra til at barna kan forholde seg nysgjerrige og kritiske til det som formidles gjennom mediebildet* (ibid:24). Det nye fagområdet «Antall, rom og form» bestemmer at personalet skal *sørge for at barna har tilgang til og tar i bruk ulike typer spill, teknologi, tellemateriell (...)* (ibid:25). Disse eksemplene viser at personalet vanskelig kommer utenom å ta i bruk IKT. Og da er det ikke snakk om den IKT-bruk en debattant på Utdanningsforbundets nettsider synes å frykte, nemlig at datamaskinen skal fungerer som «pedagogens trøst», et surrogat

for lav bemanning, som gir pedagogen et etterlengtet pusterom (Skilbrei, 2006). Tvert i mot, rammeplanen er her på sitt mest tydelige hva gjelder personalets ansvar knyttet til å presentere ny teknologi i pedagogisk arbeid med barna.

Pedagogenes og statsrådets ansvar

Jeg tror også at foreldrene, etter hvert som ønsket om en barnehageplass ikke lenger er uopnåelig, vil øve et visst press. *Framtids-scenarioet er at folk vil shoppe mellom barnehager med spesielle profiler*, sier professor Frode Søbstad. Han tror dette er sunt, for da blir det mer fokus på kvaliteten og det legges mer press på barnehagene (Aftenposten 2006). Nå håper jeg vi slipper å se «Barnehage med digital kompetanseprofil» ligge side om side med «Natur-» og «Musikkbarnehage» i framtidens «butikkhyller». Jeg vil foretrekke at digital kompetanse inngår i barnehagens overordnede målsetting og er tydelig integrert i alle barnehager. En barnehage i vekst er en barnehage som følger med i tiden. De barnehagene som kommer best ut av en eventuell framtidig konkurranse om barna (og førskolelærerne!) vil være de som kan tilby samfunnsmessig oppdaterte, kvalitetssikrede tilbud der også digital kompetanse inngår.

Når IKT og digital kompetanse i pedagogisk arbeid med barnehagebarn ikke er tilstrekkelig tydeliggjort i den nye rammeplanen, vil det være opp til den enkelte barnehage å sikre at dette inngår. Jeg har tro på at dagens og framtidens pedagoger *flest* vil forvalte dette ansvaret på en god måte. Men for å trygge at digital kompetansebygging inngår som del av alle barnehagers kvalitetssikring, påhviler det ansvarlig statsråd og hans apparat et særlig ansvar for å følge dette opp. *Det* vil være et uttrykk for handlekraft og vilje til å ta på alvor barnehagens samfunnsmandat om å tilby barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter.

2 Barneombudet benytter nå uttrykket «Seksuell eksponering av mindreårige på internett»

Referanser:

Aftenposten, 2006: Reportasje/Intervju med **Frode Søbstad:** *Still krav til barnehagen!* Publisert 16.03.06. Lokalisert på verdensveven 22.03.06 <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1250225.ece>

Bølgan, Nina 2006: *IKT i barnehagen.* Temahefte utarbeidet på bestilling av KD (under utgivelse våren 2006).

Dahlsveen, Lisa 2006: *IKT er arbeidsverktøy, ikke leketøy.* Debattinnlegg. Lokalisert på verdensveven 20.03.06 http://www.utdanning.ws/templates/udf_____11795.aspx

Holte Haug, Kristin 2001: IKT og informasjonssamfunnet – Et museklikk unna! I: *Norsk Førskolelærerblad* 19/2001

Holte Haug, Kristin 2006: Digital kompetansebygging – må bli like vanlig som lek i sandkassen. I: *Første steg* 1/2006

Hovden, Ragnhild 2006: *Positiv lek med datamaskinen.* Debattinnlegg. Lokalisert på verdensveven 20.03.06. http://www.utdanning.ws/templates/udf_____11820.aspx

Kunnskapsdepartementet (KD) 2006a: *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* Lokalisert på verdensveven 27.03.06 [http://odin.dep.no/filarkiv/274353/rammeplan_\(til_Odin\).pdf](http://odin.dep.no/filarkiv/274353/rammeplan_(til_Odin).pdf)

Kunnskapsdepartementet (KD) 2006b: *Pressemelding nr. 12-06. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver - Sikrer kvalitet i barnehagen.* Lokalisert på verdensveven 20.03.06 <http://odin.dep.no/kd/norsk/aktuelt/nyheter/070021-070005/dok-bn.html>

Skilbrei, Siri: *Datamaskin – «pedagogens trøst».* Debattinnlegg. Lokalisert på verdensveven 20.03.06. http://www.utdanning.ws/templates/udf_____11527.aspx

Utdannings- og forskningsdepartementet, 2003: *Rammeplan for Førskolelærerutdanningen.* Fastsett 3. april 2003 av Utdannings- og forskningsdepartementet.

Utdannings- og forskningsdepartementet, 2004a: *Dette er Kunnskapsløftet. Kultur for læring.* Rundskriv F 13/04. Lokalisert på verdensveven 22.03.06 <http://www.kunnskapsloftet.no/filer/rundskrivkunnskapsloftet200206.pdf>

Utdannings- og forskningsdepartementet, 2004b: *Program for digital kompetanse 2004-2008.* Lokalisert på verdensveven 29.03.06 http://odin.dep.no/filarkiv/201402/program_for_digital_kompetanse.pdf

Fotnoter:

1 <http://www.ibm.com/no/>

Av Lene Chatrin Hansen

Lene Chatrin Hansen er førskolelærer og arbeider som pedagogisk leder i 70 prosent stilling i en småbarnsavdeling ved Eilert Sundt studentbarnehage på Blindern i Oslo. Hun er også mastergradsstudent (på deltid) i barnehagepedagogikk ved Høgskolen i Oslo, samt studentrepresentant for studieårets (deltids) mastergradsstudenter. Videre er hun tillitsvalgt i Utdanningsforbundet.

Forelskelse og rammeplan

Barnehagen har fått en ny rammeplan, men det gjenstår å se hva våre ansvarlige politiske myndigheter vil gjøre for å sikre implementeringen av den. Samtidig må førskolelærerne gjøre sitt for å vinne fram med sine synspunkter på innholdet i planen, skriver Første stegs studentmedarbeider, som etter eget utsagn befinner seg i en spesiell sinnstemning for tiden.

Jeg er forelsket. Og det er minst åtte år siden sist. Det gjør at intellektet mitt ikke fungerer optimalt – eller kanskje er det nettopp dét det gjør? Jeg befinner meg høyt oppe, og langt nede for jeg har dager da boblen sprekker. Så ha meg unnskyldt – jeg skal prøve å skrive noe som ikke handler om mitt hjertes utkårede, og jeg lover at jeg skal sveipe innom temaer som pedagogikk, den nye rammeplanen, kultur, lønnsforhandlinger og medienes makt.

Først: Rammeplanen, barnehagens nye arbeidsdokument, ble tilgjengelig for oss 1. mars. I den nye, slik som i den gamle, finnes det nok av utfordringer å ta tak i. Mitt første spørsmål blir likevel enkelt nok: Evner politikerne å se barnehagens til dels tyngende mandat, og klarer de å vise i praksis at de verdsetter førskolelærernes roller og arbeidsoppgaver?

Rammeplanen forteller nå tydelig hva personalet i barnehagene må gjøre for å oppnå målene som er satt under de forskjellige fagområdene. Jeg synes for øvrig at det er fint at personalet *må* - det er langt bedre enn *bør*. Men *må* må også få konsekvenser.

Forutsetningene for et engasjement utover hverdagsutfordringene i barnehagen er de beste. Jeg mener videre at vi som har vårt daglige virke i barnehagene er de beste til å fremme våre egne krav og ønsker, for vi ser hva som trengs og hva som motiverer. Når rammeplanen nå inneholder slike tydelige føringer for personalet, må det følges opp. Av politikerne og av oss selv. Det er vi som lever i de virkelighetene som ofte fremstilles i mediene på måter vi ikke nødvendigvis kjenner oss igjen i.

Et apropos: Kulturminister Trond Giske har denne sen vinteren skrevet flere kronikker om integrering og kulturpolitikk. Giske skriver engasjert - han later til å brenne for jobben sin, og han forteller oss i overtydelige ordelag om hvor viktig det er å se muligheter fremfor begrensninger. Han kan risikere å gå inn i historien som en dørråpner. En som tenkte stort. Eller hans ettermåle kan bli noe slikt som «den naive ministeren som formidlet barnehegemonialitet forkledd som kulturpolitikk». Det er opp til hver enkelt av oss

hvilket syn vi velger, men valget innebærer alltid et ansvar. Eller ansvarsfraskrivelse. Linn Ullmann brakte «barnehegemonialitet» eller likhetstankegang inn i kulturdebatten, og jeg irriterer meg grenseløst over hva jeg vil hevde er lettbenete definisjoner nedvurderer alt jeg mener vi i barnehagene står for.

IKKE MINST: Jeg mener selv at jeg har verdens viktigste jobb – jeg lar barn leve og lage sin barndom, samtidig som jeg formidler sosialiseringens mange hemmeligheter på ulike nivåer. Og jeg samarbeider med foreldre¹ for slik bedre å kunne gi² nettopp deres barn de beste muligheter for et lykkelig liv. Da dette fort kan lyde en smule pompøst og kvalmende (vær tålmodig; husk jeg er forelsket!) så er det kanskje på sin plass med en slags definisjon av lykkelig, og her kommer den: Lykkelig er den som SER. Muligens ikke mindre pompøst, men det handler om å se seg selv, og å se andre, og det å forstå at forskjellighet også svært ofte er av det gode. Det handler om å se muligheter der andre ser problemer, det handler om evnen til å tro på at alt er mulig inntil det motsatte er bevist. Og også selv da ha et ønske om å gå videre.

Som Giske med sitt brennende kulturengasjement. Et engasjement som skaper bevegelse. En bevegelse som kan skape både forvikling og utvikling - men som også kan avle videre engasjement. Noe også kunnskapsminister Øystein Djupedal viste oss tidlig i sin ministerkarriere. Nå er det vår tur. Det hjelper i alle fall ikke oss at vi tier stille nå.

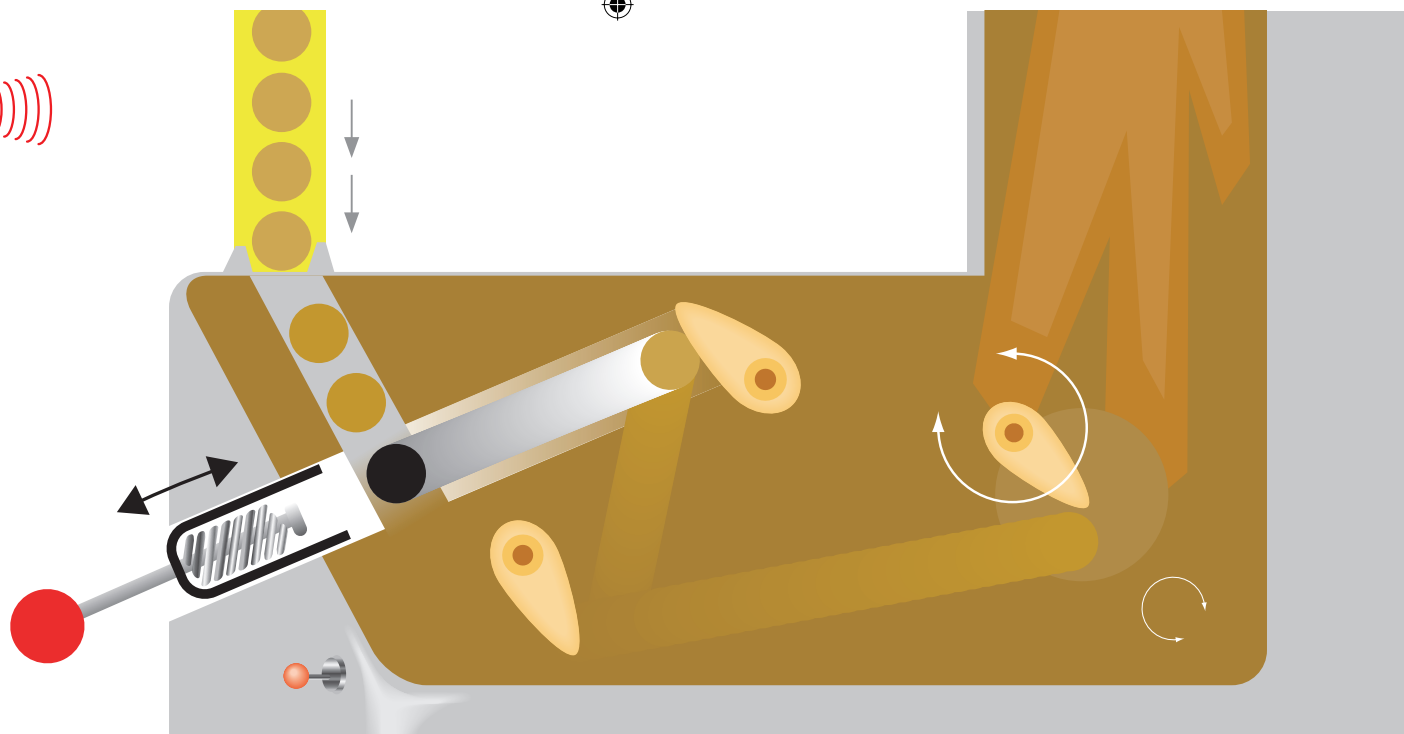
Sist: Dersom vi våger oss ut i debattene, og setter foten ned eller vender tomme opp under lønnsforhandlingene, og dersom vi reagerer når ulike mediesynsere presenterer hverdagen vår på en måte vi ikke kjenner den, samt blir provoserte, irriterte og engasjerte, så er det bra. Og særdeles mye bedre enn likegyldighet. Slik at vi sammen kan se fremover mot en tid da barnehagens verdi virkelig kommer opp, fram og ut: Pedagogenes tid. Barnas tid. Og de nye barndommers tid.

ALLER SIST: God vår og sommer til dere alle! Og han heter Morten.

¹ bistår hjemmene, jfr. rammeplanen punkt 1.6

² Den nye rammeplanen har for øvrig noen formuleringer jeg stiller meg undrende til. I et av avsnittene ovenfor skrev jeg «gi» uthevet, og med en tanke bak. I en tid da «barns medvirkning» diskuteres høyt og lavt, så finner jeg det svært merkelig at blant annet de generelle målformuleringene i rammeplanen bærer så få spor av nettopp begrepet medvirkning. Jeg leser flere ganger:

«Barnehagen skal gi barn...», og under kap.2 Omsorg, lek og læring finner jeg denne: «Barnehagen skal gi barn troen på seg selv og andre...» Mulig jeg leser slik en viss mann leser bibelen, men disse formuleringene fremmer etter min mening verken medvirkning eller ansvarlighet på en særlig overbevisende måte.

Spenning for 156 kroner

Barnehagen er som en del av utdanningssystemet underlagt Kunnskapsdepartementet. I tillegg vil kunnskapsministeren at barnehagen skal bli et spennende sted å være. Nå kan det vise seg at en spennende utdanningsinstitusjon kan bli dyrere enn et trygt omsorgstilbud. Uansett vil det være grenser for hvor mye spenning som kan oppnås for 156 kroner per barnehageansatt til implementering av rammeplanen.

Av Mimi Bjerkestrand

Kunnskapsminister Øystein Djupedal presenterte i mars den nye rammeplanen for barnehagen. «Mer spennende kan det neppe bli,» sa han da han omtalte de sju fagområdene som utgjør en vesentlig del av barnehagens innhold. Særlig la han vekt på at barnehagen nå skal gi barn læring om «antall, rom og form», som det matematiske fagområdet heter. Dette skal ikke skje ved at barna sitter ved pulter og løser matematikkoppgaver, men ved at barn får tilgang til spennende leker, materiell og spill som aktualiserer nettopp «antall, rom og

form». Samtidig skal personalet i sitt samspill med barn bli seg mer bevisst hvor barn møter matematiske fenomener i hverdagen, og hvordan vi benevner disse.

At barnehagen bidrar til å utvikle barns språk er vi fortrolige med. Politikere er opptatt av at barn fra noen miljøer får mindre ut av skolen enn andre. I debatten om utdanningens reproduksjon av sosiale og kulturelle forskjeller er barnhagen trukket fram som et virkemiddel. Å gi barn med tospråklig bakgrunn en barnehageplass blir sett på som et viktig tiltak for at denne gruppen skal lære norsk før skolestart.

Nå sier kunnskapsministeren at barnehagen også kan spille en rolle i det nasjonale løftet for å fremme realfagenes stilling i Norge. Men det å endre barnehagens rammeplan er ikke nok til å skape utvikling i barnehagen. Rammeplanen må skape ny praksis. De som er satt til å omsette statsrådets ambisjoner til praksis, trenger innføring i den nye planer. De trenger ulike fortolkninger og refleksjon over hvordan en ny plan skal skape nye arbeidsmåter i barnehagen. Kunnskapen om både språk og matematikk finnes allerede i mange barnehager. Dersom Djupedal skal bruke barnehagen i en nasjonal utdanningsstrategi, må han imidlertid sørge for en implementering av rammeplanen som når alle barnehager i Norge.

Denne implementeringen har ikke Djupedal fått på plass i dette budsjettåret. 9 millioner kroner er langt fra det som skal til for at alle barnehager får del i kunnskapsministerens nye og spennende forståelse av barnehagens plass i samfunnet. Vi forventer en tydelig strategi for hvordan denne kompetansehevingen skal foregå. Hvilke ambisjoner og forventninger departementet har til den enkelte barnehage, må gjøres synlig.

Trygghet eller spenning

Vi registrerer at statsråden tar i bruk ny retorikk i sin omtale av barnehagen. *Spenning* er ikke den kvaliteten som oftest er blitt knyttet til barnehagens virksomhet. Hittil har nok *trygghet* vært det begrep som er blitt brukt mest. Barnehagens viktigste oppgave har vært å være et trygt sted for barna, mens mor og far er på arbeid. I barnehagens nye rammeplan er ordet *trygghet* brukt ni ganger, mens ordet *læring* forekommer 52 ganger.

Den nye regjeringen har valgt å trekke barnehagen inn i det departementet som forvalter utdanningen. Rammeplanen gir barnehagen et utdanningsmandat. Regjeringens grep har gjort barnehagen til utdanning. Vi forstår at statsrådens ambisjon er at barnehagen også skal være en spennende arena for kvalifisering og læring. Når barnehagen gis en ny ramme, må også personalet få en opplæring i hvordan de kan bruke denne rammen.

Avisen Dagens Næringsliv skriver om utviklingen av barnehagens innhold under tittelen «To pluss to er bra». Lederskribenten ser barnehage og skole i sammenheng og påpeker at barnehagene trenger et forsterket blikk på innhold og kvalitet: «*For også barnehagene trenger et kunnskapsløft. Internasjonale utredninger og forskning dokumenterer at barnehager kan gi et godt grunnlag for læring. Det gjelder blant annet språk. Språklig stimulering i førskolealder gir barn et fortrinn ved skolestart og bidrar til høyere tekstforståelse på høyere klassetrinn.*»

Dagens Næringsliv peker på behovet for kompetanseheving ved å referere til skolens kunnskapsløft. På den tidligere omtalte pressekonferansen lanserte Djupedal begrepet «barnehageløftet» som en parallell til skolens kunnskapsløft. Hvis statsråden tar sine egne ambisjoner på alvor, er det helt nødvendig med et kompetanseløft for de ansatte. Det kan vise seg at en spennende utdanningsinstitusjon kan bli dyrere enn et trygt omsorgstilbud.

Omsorg eller utdanning

Den nye vendingen i den politiske samtalen om barnehagen har også sin parallell i den faglige dialogen. En svensk doktoravhandling om barnehagens pedagogikk får oppmerksomhet også i norske fagmiljøer. Universitetsadjunkt Elisabeth Nordin-Hultman ved førskolelærerutdanningen ved Lärarhögskolan i Stockholm beskriver den svenske barnehagen som «småbarnas stedfortredende for-

eldre». Nordin-Hultman gir en analyse av den nære svenske barnehagehistorien, og hevder at barnehagen i Sverige var ment som en arena for barns eksperimentering og utforskning, men at den i stor grad er blitt en omsorgsinstitusjon.

I 1972 kom den svenske «barnstugeutredningen». Dette arbeidet drøftet hvilke former for barnehagevirksomhet som på sikt skulle komme alle barn til gode. Man forutså det enorme behovet for barnetilsyn som ville oppstå ved kvinnens inntreden på arbeidsmarkedet. Men utvalget som laget denne innstillingen ville noe mer med barnehagene enn trygt tilsyn. Barnstugeutredningen gikk i detalj inn i hvordan lokaler burde utformes, hvilket materiell barna burde ha tilgang til, og hvilken kompetanse personalet trengte for å gjøre barnehagene til et opplevelsesverksted for små barns nysgjerrighet og aktivitet. Læring på barns premisser var det som ble framhevet.

Nordin-Hultman hevder at barnstugeutredningens ideer aldri fikk gjennomslag i svenske barnehager. Den svenske forskeren mener at den sterke utbyggingstakten på 1980- og 1990-tallet gjorde at det ikke var rom for verken å utruste barnehagene eller å skolele personalet for å oppfylle intensjonene i barnstugeutredningen. Omsorgspedagogikk ser ut til å være billigere enn utdanning.

Utdanning koster

De svenske barnehagene har tilhørt utdanningen i noen år, og både lov og læreplan er felles for barnehage og skole. Vi ser at barnehagene i Sverige fortsatt arbeider med en omstilling til å ivareta et utdanningsmandat. Det tar tid å etablere barnehagen som en del av utdanningssystemet, det skjer ikke ved et departementsskifte alene. Den svenske regjeringen har bevilget betydelige summer til kvalitetsheving i barnehagene de siste årene - summer vi i Norge foreløpig bare kan drømme om.

Hvis Djupedal vil utvikle norske barnehager til å gi barn mer kunnskap og læring, vil dette

Artikkelforfatteren: Mimi Bjerkestrand er leder av seksjon barnehage i Utdanningsforbundet.
(Foto: Erik Sundt)

kreve en betydelig satsing på kompetanseheving av personalet. Barnehagen er en viktig arena for barns oppvekst og læring, og det er ikke likegyldig hvordan en nasjonal satsing blir ivarettatt i den enkelte barnehage. Kompetanseheving forutsetter også en generell kunnskapsutvikling i sektoren. Barnehagen som kunnskapsfelt er i mange år blitt oversett. Barnehageforskning beskrives som en «black box» i en kunnskapsstatus som ble utarbeidet av Norges forskningsråd i 2002. Vi trenger både mer forskning og større satsing på utviklingsarbeid rettet mot barnehagen.

Men den aller første jobben Djupedal må gjøre, er å sørge for at alle styrere og pedagogiske ledere får en innføring i den nye planen, med vekt på ansvar for veiledning og for det pedagogiske innholdet. Og alle ansatte skal ha opplæring i hva den nye rammeplanen inneholder av forventninger til barnehagen.

Det kan bli enda mer spennende

Norske barnehager er gode, og de skal bli enda bedre. Men vi vet for lite om hvordan kvaliteten i barnehagene varierer, og det er svært tilfeldig hvordan kvalitetssikring foregår i denne sektoren. Når vi vurderer barnehagene som gode, er det kanskje først og fremst fordi de skaper trygghet for barn og foreldre? Dette er viktig, og en kvalitet vi må ta vare på. Men skal barnehagene i tillegg spille en rolle i samfunnets målsetting om likeverdig og god utdanning til alle barn, så må vi innse at vi trenger endring og utvikling.

Mange barnehager er spennende, men alle kan bli enda mer spennende. Det som skal til er å ta i bruk den motivasjonen og det engasjementet som finnes hos førskolelærere og øvrig personale. Det vil koste mer enn de 156 kronene som nå er avsatt per ansatt til å innføre rammeplanen.

Les nyheter på
www.uttanningsforbundet.no/forstesteg

Seksjon barnehage

Større ansvar og nye muligheter for styreren

Barnehageloven og rammeplanen gir styreren mer ansvar enn før, men også en styrket posisjon, med blant annet større budsjettfrihet. Nå er det viktig av styrerne definerer sine barnehagers behov og etterspør opplæring. Kommunene har ansvaret for at barnehagene får nødvendig hjelp og støtte.

Barnehagen har fått nytt rammeverk med ny lov og ny rammeplan. Dette stiller store krav til ledelse av barnehagen og gir styreren et større ansvar, men gir samtidig også større muligheter til å utvikle barnehagens innhold og kvalitet. Barnehageloven har fått nye paragrafer både for innhold og barns medvirkning, og den slår fast at barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen har fått et klarere oppdrag som læringsarena: «Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.»

Dette følges opp i den nye rammeplanen: «Barnehagen har en viktig rolle som oppvekst- og læringsarena for barn under opplæringspliktig alder. Barnehagen skal støtte barns utvikling ut fra deres egne forutsetninger og gi det enkelte barn og barngruppen utfordringer. Den skal gi et individuelt tilpasset og likeverdig tilbud og bidra til en meningsfull oppvekst uansett funksjonsnivå, bosted, sosial, kulturell og etnisk bakgrunn.»

Øk andelen pedagoger

Barnehagens oppdrag som læringsarena må få konsekvenser for den pedagogiske bemanningen. Andelen førskolelærere er ikke økt siden barnehagen fikk sin første lov i 1975. Statsråd Øystein Djupedal arbeider nå med en tiltaksplan for å rekruttere nok førskolelærere i en fullt utbygd sektor. Samtidig har han varslet at regjeringen vil øke andelen førskolelærere i barnehagene. Dette er bra og helt nødvendig for at barnehagene skal gjennomføre vårt nye oppdrag. Dette gir styreren både utfordringer og muligheter. Overfor eier, kommunal og privat, må styreren være en aktiv pådriver for å øke andelen førskolelærere. Det er ikke nok at regjeringen sier den vil øke andelen. Regjeringen må ta ansvar for å legge til rette for dette blant annet gjennom finansieringsordninger som stimulerer til økt andel pedagoger, flere studieplasser og økt lønn. Tiltakene må komme i den enkelte barnehagen og kommunen.

Styreren har i dag større frihet til å disponere budsjettet, og hun må fremme forslag om å tilsette flere førskolelærere når det blir ledige stillinger. Eier må ta ansvar for å følge opp dette og sette mål for andelen pedagoger og sikre gode nok budsjettammer. I et innspill til statsråden har Utdanningsforbundet sagt at regjeringen må sette mål i tiltaksplanen om at innen 2010 skal minst 50 prosent av de ansatte ha førskolelærerutdanning.

Belønn kvalitetstiltak

Utdanningsforbundet arbeider for at det skal innføres finansieringsordninger som belønner kvalitetstiltak. I dag belønnes det motsette ved at det «lønner seg» å ta inn flere barn i gruppene eller å ansette ufaglært arbeidskraft uten at tilskuddet reduseres. Skal vi lykkes med å endre på dette, må det også komme et press fra barnehagene overfor eier og myndigheter.

De største endringene i den nye rammeplanen er kanskje at det stilles klare forventninger til hva personalet skal bidra med for

at barna skal få et læringsutbytte innenfor de ulike fagområdene. I tillegg et det eksplisitt slått fast at det er styrer og pedagogisk leder som har ansvaret for dette.

«Barnehagen skal ha en pedagogisk ledelse. Styrer og pedagogisk leder har et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold. De er også ansvarlige for å veilede det øvrige personalet slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver. Styrers oppgave innebærer å sørge for at de enkelte medarbeidere får ta i bruk sin kompetanse.» (Sitat fra rammeplanen).

Som leder for hele virksomheten har styrer ansvar for å synliggjøre overfor eier hva som må til av kompetanseheving for at barnehagen skal kunne oppfylle dette ansvaret. Ikke minst gjelder det å få avsatt nok tid for veiledning og kompetanseutvikling.

Kunnskapsdepartementet har nå presentert hvordan implementering av rammeplanen og andre tiltak for kompetanseheving skal iverksettes i år. Av ca 60 millioner kroner som skal brukes til særskilte formål, er det avsatt bare 9 millioner til implementering av rammeplanen. Det er heller ikke laget en konkret plan for opplæring av personalet i den nye rammeplanen. Utdanningsforbundet mener at det er avsatt for få midler og at det må lages en konkret plan som kommunene må forholde seg til. Nå er det viktig at styrere i både private og kommunale barnehager definerer barnehagens behov og etterspør opplæring i sin kommune. Det er kommunen som barnehagemyndighet som har ansvar for at alle barnehagene får nødvendig oppfølging og støtte.

«Som pedagogisk samfunnsinstitusjon må barnehagen være i endring og utvikling. Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse.» (Sitat fra rammeplanen.)

I departementets planer for kompetanse-

Av Mimi Bjerkestrand (leder) og Lasse Kolstad (nestleder), seksjon barnehage i Utdanningsforbundet

hevingen i 2006 er det flere elementer som vil bidra til å utvikle kvaliteten i barnehagen. Det er avsatt midler som skal dekke studieavgift til etterutdanning ved høyskolene for førskolelærere i pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen. Det er også avsatt 13 millioner kroner til forskning og 13 millioner til forskning og utviklingsarbeid (FoU). Dette er helt nødvendige områder å prioritere. Vi trenger mer kunnskap om hva barnehagen faktisk bidrar med i barns læring og utvikling. Faktisk vet vi ganske lite om dette. Ikke minst vil utviklingsarbeid i barnehagen være avgjørende for å skaffe ny kunnskap som grunnlag for å vurdere hva som virker og hva som ikke virker i det pedagogiske arbeidet i barnehagen.

En styrer i hver barnehage

Styreren har et stort ansvar i «den nye barnehagen», men samtidig er styrerens posisjon styrket i rammeverket. Det er viktig å være klar over at for å vurdere om loven praktiseres etter intensjonen, er det ikke nok å se på selve lovteksten. En lovparagraf er ofte knapp i utformingen. Vi må se hva lovgiver sier i forarbeidene til loven. I Odelstingsproposisjon (Ot. prp.) nr. 72 2004-2005 (barnehageloven) legges det stor vekt på hvilke oppgaver en styrer har og at styrer daglig bør være mest mulig til stede i barnehagen. Det åpnes for en viss grad av fleksibilitet i organiseringen når det sies at det i enkelte tilfelle kan være behov for å samle styrerressurser i et lederteam. «Departementet forutsetter at en slik samordning ikke fører til reduksjon av styrerressursene for den enkelte barnehage.» Dette oppfatter vi som en innskjerping i forhold til den praksisen som særlig kommunene som eier av mange barnehager, har lagt seg på. Sammenslåing av barnehager og reduksjon av styrerressursen har stort sett vært økonomisk motivert. Vi er også klar over at denne praksisen fortsetter, men Utdanningsforbundet mener at den nye lovens intensjoner er mye tyde-

ligere i kravet om en styrer i hver barnehage.

Etter at loven ble vedtatt, har departementet kommet med utfyllende merknader til både lov og forskrifter. I merknadene er alle de viktige forutsetningene for en god ledelse av barnehagen videreført fra forarbeidene, som for å understreke hva intensjonene i loven faktisk er. Vår vurdering er at dette er både en innskjerping av praksis og en styrking av styrerrollen.

Fylkesmannens tilsynsansvar

Det er fylkesmannen som har ansvar for å føre tilsyn i barnehagesektoren. Tidligere kunne fylkesmannen føre tilsyn med enkeltbarnehager. Nå skal det føres tilsyn med at kommunene utøver sin rolle som barnehagemyndighet på en slik måte at det er i tråd med lov, forskrifter og sentrale myndigheters intensjoner med barnehagevirksomheten. Departementet er i ferd med å utarbeide en veiledning for dette viktige arbeidet. Utdanningsforbundet har forventninger til at denne veilederen vil bli det verktøyet til tilsynsmyndigheten trenger for å sette fokus på kvaliteten og det pedagogiske innholdet

i barnehagen, og at tilsynsmyndigheten utøver sitt skjønn slik at barnehagepolitikken oppfattes som enhetlig i ulike deler av landet. Utdanningsforbundet mener at praksis hos fylkesmennene til nå har vært så forskjellig at det har skapt uklarheter om myndighetenes barnehagepolitikk.

Vi tror at kommunene vil måtte støtte seg til styrernes kunnskaper om sine virksomheter, både private og kommunale, for å kunne rapportere et riktig bilde av barnehagevirksomheten i kommunen. Da er det avgjørende for videre utvikling av kvalitet og innhold at styreren målbærer hva som trengs for utvikling og kompetanseheving i sin barnehage. Det pålegger styreren et stort ansvar, men gir henne samtidig spennende utfordringer med stor frihet til å påvirke den videre veksten og utviklingen i barnehagene.

Styreren sitter med nøkkelen for å få til økt pedagogtetthet og for å gjennomføre kompetanseheving. For å lykkes må styreren gis gode nok rammer. Utdanningsforbundets ansvar er å sørge for gode lønns- og arbeidsvilkår, og for nok tid til å gjennomføre denne delen av barnehageløftet.

Universitetet i Stavanger tilbyr førskolelærerutdanning – til nå den eneste her til lands i regi av et universitet. Men foreløpig også bare som en treårig utdanning på bachelornivå.

Stavanger fikk lærerutdanning i 1954. Så kom Lærerskolen i Stavanger i 1972, på Ullandhaug, og med den førskolelærerutdanningen. I 1994 ble sju høyskoler, blant dem Lærerhøgskolen, til Høgskolen i Stavanger. I 2004 ble så andungen til en svane, om vi kan si det slik, for da ble Høgskolen til Universitetet i Stavanger (UiS) – den første høgskolen som fikk universitetsstatus. Nå er det som før var førskolelærer- og lærerutdanningen ved Høgskolen blitt til Det humanistiske fakultet ved UiS, og til fakultetet ligger Institutt for førskolelærerutdanning – nå med ca 30 ansatte og vel 400 studenter.

– Vi arbeider med å få andre ved universitetet til å forstå hva arbeid i en barnehage er, sier fungerende instituttleder Odd Eskildsen. Han har arbeidet som førskolelærerutdanner siden 1976. Eskildsen har i utgangspunktet hovedfag i forming, og han har vært dekan ved lærerutdanningen i to perioder, fra 1994 til 2000. Han antyder et spenningsforhold mellom den akademiske institusjonen et universitet tradisjonelt er ment å være, og den mer profesjonsorienterte barnehagen. Spenningen var det kanskje alt i Lærerskolens tid, de første årene holdt førskolelærerutdanningen i alle fall til i kjelleren i Hagbard Line-huset. Nå er den selvsagt inn-

kvartert mer funksjonelt, sammen med de andre aktivitetene ved Det humanistiske fakultet.

Under oppbygging

– Studiet er blitt mer akademisk de senere årene, samtidig som rammene er blitt endret, sier studiekoordinator Anita Berge. Hun er utdannet allmennlærer og har arbeidet ved førskolelærerutdanningen siden 1994.

– Praksistilknytningen er imidlertid åpenbar, alle fag innen utdanningen er praksistilknyttet, og ikke som før bare pedagogikken. Praksisveilederstillingene er imidlertid blitt borte, sier Berge.

Førskolelærerutdanningen ved UiS er under oppbygging. Mange vil ha bestemte forventninger til et utdanningstilbud ved et universitet, men førskolelærerutdanningen ved UiS består foreløpig bare av en bachelorgrad. En masterutdanning i barnehagedidaktikk kommer imidlertid i 2007. Nå velger noen av bachelorstudentene å ta mastergraden i spesialpedagogikk.

Institutt for førskolelærerutdanning arbeider for å få et professorat i småbarnspedagogikk, og et doktorgradsstipendiat vil bli lyst ut innenfor spesialpedagogikk rettet mot barnehagefeltet.

Førskolelærerutdanning

Internasjonalisering

22 europeiske førskolelærer- og lærerutdanningsinstitusjoner er tilsluttet the Comenius Association. Det humanistiske fakultet ved UiS er alene om å representere Norge.

– Vi tilbyr et tremåneders internasjonaliseringssjansprosjekt som en integrert del av studiet, opplyser førstelektor Monika Røthle, internasjonal koordinator ved Institutt for førskolelærerutdanning. Dette innebærer at et antall norske tredjeårs førskolelærer- og allmennlærerstu-

førstelektor og internasjonal koordinator Monika Røthle hjelper hvert år et tjuetalls norske studenter til et utenlandsopphold gjennom nettverkssamarbeidet Association Comenius.

denter får muligheten til å studere og hospitere ved en europeisk utdanningsinstitusjon i tre måneder, mens omtrent like mange studenter fra forskjellige europeiske land får muligheten til å gjøre seg kjent med Stavanger og UiS.

The Comenius Association er et EU-produkt. De tre månedene med utenlandsstudier – kalt Comparative Educational Studies – gir 20 studiepoeng.

Det humanistiske fakultet har deltatt i dette europeiske nettverksarbeidet i tre år nå, men ifølge Røthle gikk det tregt fra norsk side til å begynne med. Norske studenter var ikke så utfartsvillige.

Etter Bologna-prosessen møte i Bergen i fjor tok aktiviteten seg imidlertid opp.

– Studentene drar helst til land de er litt kjent med fra før, sier hun. – Vi må anstrenge oss litt for å få norske studenter til å dra til for eksempel Belgia, mens belgiske studenter gjerne kommer hit.

Vil ha praksisforskning

– Forskning på praksis er viktig, sier Eskildsen. – Vi arbeider for økt innsats når det gjelder førskolebarn- og barnehageforskning. Når det gjelder forskning på praksis vil jeg nevne at vi er tilknyttet Nordnett, et prosjekt innenfor nettverket NordPlus, som særlig konsentrerer seg om overgangen mellom barnehage og skole. Vi har vært med i NordPlus siden 1992.

Instituttet er tilsluttet forskningsnettverket «Barnehageliv» sammen med Høgskolen i Vestfold og Dronning Mauds Minne, Høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH) i Trondheim. Fra gammelt av vil mange regne DMMH som den retningsgivende institusjonen innen førskolelærerutdanning.

I disse rammeplantider er førskolelærerutdanningen naturligvis meget engasjert i det som skjer utenfor instituttets vegger: - Vi ønsker å ha en aktiv rolle i skoleringen av barnehagepersonalet i regionen i forbindelse med implementeringen av den nye rammeplanen, sier Berge. Instituttets vitenskapelig ansatte er aktive med kurser og veiledning knyttet til barnehagens virksomhet.

De tar tiden til hjelp i arbeidet med å bygge opp en universitetsmessig førskolelærerutdanning – f.v. fungerende instituttleder Odd Eskildsen, praksiskoordinator Jill Hege Andresen, og studiekoordinator Anita Berge.

i universitetsregi

Denne lille skulpturen befinner seg inne i Det humanistiske fakultets bygning – ingen tvil om at her utdannes førskolelærere og lærere.

Menn!

Ved neste utveksling vil hun få i stand et faddersystem, der en norsk student får et spesielt ansvar for å ta seg av en utenlandsk. Årsaken til denne nyordningen, forteller hun, er at norske studenter er tilbakeholdne, det skjer liten spontan kontakt, og dermed blir gjestene gående mye alene. Denne situasjonen vil Røthle ha slutt på.

Uttekslingen skjer alltid i vårsemesteret. I år er søknadsfristen 1. november for det kurset som begynner 16. januar neste år. Interesserte kan ta en titt på www.associationcomenius.org

Institutt for førskolelærerutdanning arbeider med et prosjekt som fokuserer på menn i barnehagen. Forhåpentlig kommer forskningsmidler fra Fylkesmannen i Rogaland slik at planen kan realiseres til neste år.

– Fra august etablerer vi kontakt mellom de mannlige studentene og menn som alt befinner seg i barnehagen for at studentene kan få lære av de yrkesaktives erfaringer, sier

praksiskoordinator Jill Hege Andresen. Rundt 10 prosent av førskolelærerstudentene er menn, en prosentandel instituttet ikke er misfornøyd med, men gjerne vil forbedre.

– Kvinnene må gi slipp på litt av den eienomsretten de ofte lar komme til uttrykk overfor barnehagen, de må våge å slippe seg litt løs, fortsetter Andresen, som annonserer temadager våren 2007 om det å være mann i barnehagen, temadager beregnet for både studenter og øvingslærere, kvinner og menn. Hun antyder også at undervisningen ved instituttet kanskje tar for lite hensyn til mannlige studenter: - Undervisningen bør tilrettelegges for begge kjønn.

Nye bøker

GUTTER

Nye gutter og jenter – en ny pedagogikk? av Ole Bredeesen handler først og fremst om gutter! Om de «problematiske» guttene og vårt ofte problematiske syn på gutter. Forfatteren påpeker at gutter/menn oftest når maktens tider, men de begår også oftest kriminalitet og selvmord.

Boken er et innlegg i likestillingsdebatten. Den er utgitt i samarbeid med Nordisk Ministerråd, Embetsmannskomiteen for likestilling, og Nordisk Ministerråds sekretariat. Seniorrådgiver Erik Hauglund i Kunnskapsdepartementet, en gang i tiden Norges første mannlige førskolelærer, har skrevet det norske forordet – i tillegg har boken forord av svenske, danske og islandske bidragsytere.

Hauglund slår fast at det er viktig med en bevisst pedagogikk med et kjønns- og likestillingsperspektiv alt i barnehagen.

Cappelen Akademisk Forlag,
148 sider, ISBN 82-02-23309-7

BARNES SPRÅK

Språkstimulering – Tale og skrift i førskolealderen av Bente Eriksen Hagtvet er 2. opplag av 2. utgave av denne boken som først kom i 2002. Den springer ut av et opprinnelig norsk-svensk samarbeid, og den presenteres som særlig nyttig for førskolelærerutdanningen og for førskolelærere som arbeider med barn i to- til seksårsalderen. Lærere på skolens barnetrinn kan også ha nytte av den.

De pedagogiske ideene i boken ble prøvd ut i samarbeid med sju førskolelærere ved sju barnehageavdelinger i Oslo og Stockholm, forteller forfatteren i forordet. Språket er viktig av mange åpenbare grunner, men også fordi det inngår i barnets identitetsdanning.

Cappelen Akademisk Forlag,
445 sider, ISBN 82-02-23766-1

LEDELSE

Å være leder i barnehagen fokuserer særlig sterkt på styrer-/ enhetslederrollen, men drøfter også den pedagogiske lederens rolle. Redaktør Eva Skogen har som medforfattere Richard Haugen, Magritt Lundestad og Mette Vaagan Slåtten.

Boken tar for seg psykologiske og sosiologiske prinsipper og mellommenneskelige forhold og relasjoner i en ledelses-sammenheng. Hvordan kommunisere og motivere? Hvordan håndtere konflikter og stress? Hvordan lede assistenter og ufaglærte?

Blant en rekke temaer boken presenterer, kan ikke minst nevnes hvordan ledere kan ta vare på seg selv for å unngå stagnasjon og utbrenthet. Bokens målgrupper er både studenter og yrkesaktive.

Fagbokforlaget, 291 sider,
ISBN 82-450-0358-1

PEDAGOGIKKHISTORIE

Pedagogiske grunnproblemer – i historisk lys av Erling Solerød er 2. utgave av denne framstillingen av pedagogikkens historie. Formålet med boken er å presentere de ulike målene og tenkemåtene som har ligget til grunn for oppdragelse og pedagogisk virksomhet til forskjellige tider og under forskjellige samfunnssystemer.

Vi kan være glade for at staten ikke tar fra oss de sjuårige guttene for å plassere dem i kasernene og soldatlivet fram til de blir 30. Det var skikken i antikkens Sparta, der kvinnene ble akttet høyt fordi de skulle føde soldater!

I vår tid har vi mer sans for Friedrich Fröbel. Boken forteller om synet på oppdragelse og pedagogikk opp gjennom tidene både i Norge, Norden og Europa.

Universitetsforlaget,
264 sider, ISBN 82-15-00711-2

DRESSUR

Oppdragelse som dressur? Innføring i Ludwig Wittgensteins pedagogikk av Kjetil Steinsholt handler nettopp om nødvendigheten av en viss grad av dressur i oppdragelsen. Wittgenstein så på dressur som oppdragelsens kjernepunkt, ifølge Steinsholt: «Vi trenger rett og slett et knippe ikke-kognitive mekanismer før de kognitive prosessene i det hele tatt kan komme i gang. Og slike primitive, men livsnødvendige mekanismer tilegnes gjennom dressur.»

Eller med Wittgensteins egne ord: «Grunnlaget for enhver forklaring er dressur.» Det bør pedagoger «tenke litt på», mener Steinsholt.

Boken om den østerrikske filosofen og pedagogen og hans tenkning er for øvrig utstyrt med en mengde fotografier fra Wittgensteins barndom, oppvekst og voksne liv.

Tapir Akademisk Forlag,
129 sider, ISBN 82-519-2094-9

MUSIKKPEDAGOGIKK

Barnet og musikken – Innføring i musikkpedagogikk for førskolelærerstudenter av Morten Sæther og Elin Angelo Aalberg inneholder praksisfortellinger og ideer til temaarbeid i barnehagen. Til hvert kapittel er det laget studentoppgaver som grunnlag for drøfting og refleksjon.

I boken er filosofen Friedrich Nietzsche sitert: «Uten musikk ville livet vært en misforståelse.» Det er derfor ikke merkelig at forfatterne, begge høyskolelektorer ved Dronning Mauds Minne, Høgskole for førskolelærerutdanning i Trondheim, knytter musikk og musikalitet til både basiskompetanse, sosial kompetanse, talespråk og kognitiv utvikling. Ja, musikken er en del av vår dannelse, noe allerede Platon skjønte, viser de.

Universitetsforlaget,
165 sider,
ISBN 13:978-82-15-00670-3

HUMOR

Glede og humor i barnehagen av Frode Søbstad er så fersk som fra april. Forfatteren tar den nye barnehageloven på alvor, for der står det at glede er viktig i barnehagen, og han tar den nye rammeplanen på alvor, for der står det at humor er viktig. Forlaget presenterer boken som et hjelpemiddel for alle som vil bruke glede og humor mer bevisst i arbeidet i barnehagen.

Du kan lese om humorforståelse, humorteori, og fire dimensjoner i barnehumoren, og framstillingen er slett ikke så tørr som du kan få inntrykk av her! Og dersom du er av den sorten som synes ungene tuller og klovner altfor mye, vil du på side 55 finne at de mest tøysete og klovnete barna også er de mest kreative.

Cappelen Akademisk Forlag,
129 sider,
ISBN 13:978-82-02-25821-4

NATURFAG

Fysikkaktiviteter i barnehage og småskole av Leif Wedøe er 3. utgave av en bok som først kom i 1995. «Naturfag er i stor grad eksperimentering og ikke ulikt lek,» står det å lese på baksiden, og her åpnes det garantert for mye moro med vann, is, lys og luft.

Boken er skrevet for førskolelærere og lærere i småskolen, og for studentene ved førskolelærer- og lærerutdanningene. Innholdet i boken bygger på mangeårige erfaringer ved de samme utdanningene. Forfatteren er høyskolelektor ved Høgskolen Stord/Haugesund.

Cappelen Akademisk Forlag,
305 sider,
ISBN 13:978-82-02-24393-7

Foto: Erik Sundt

Av Bjørn Saugstad,
advokat i Utdanningsforbundet

Sivilombudsmannen hjelper deg mot forvaltningen

Alle kan vi en eller annen gang mene oss urettferdig behandlet av statlige, fylkeskommunale eller kommunale forvaltningsorganer. Da kan Sivilombudsmannen være en instans å søke hjelp hos.

Førskolelærere som andre kan komme opp i situasjoner der de mener seg urettferdig behandlet av forvaltningen. Da vil det kunne være naturlig å kontakte Utdanningsforbundet. En mulig oppfølging vil være å be Sivilombudsmannen undersøke saken, enten direkte selv, eller ved at en gir fullmakt til Utdanningsforbundet, slik at de bistå, forutsatt at forbundet er enig i at det er grunnlag for å ta saken opp med Ombudsmannen. I begge tilfeller sendes det en klage. Klagen må være undertegnet av klager eller den som har fullmakt til å opp- tre på dennes vegne.

Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) har som hoved- oppgave å behandle klager på den offentlige forvaltningen. Sivilombudsmannen er opp- nevnt av Stortinget for å for- svare den enkelte borgers rettig- heter. Sivilombudsmannsloven av 22. juni 1962 redegjør for ordningen.

Sivilombudsmannsloven har i § 6 stilt som krav at de som ønsker å klage må sette fram klagen «innen 1 år etter at den tjenestehandling eller det forhold det klages over ble foretatt eller oppphørte». Dersom klageren har brakt saken inn for et høyere forvaltningsorgan regnes fristen fra det tidspunkt «denne myndig- het treffer sin avgjørelse». Dette

innebærer at fristen regnes fra forvaltningen treffer endelig avgjørelse i saken og at Ombudsmannens kontroll er etterfølgende.

Ikke krav på oppfølging

Det er forskjell på å klage til et overordnet forvaltningsorgan og å klage til Sivilombudsmannen. Klages det til overordnet forvalt- ningsmyndighet har klager nor- malt rett til å få klagen behandlet på ny. Klages det til Sivilombuds- mannen sendes det i realiteten en henstilling om at Ombuds- mannen undersøker saken. Klager har ikke krav på at Ombuds- mannen følger opp.

En opplever ofte at forvaltnin- gen behandler saker seint. En måte å tilnærme seg problemet sein saksbehandling på vil kunne være å be om Sivil- ombudsmannens hjelp til å få forgang i klagebehandlingen.

Sivilombudsmannen har generell rett til å uttale seg om forhold som hører inn under vedkommende forvaltnings arbeidsområde. Ombuds- mannen kan kun behandle saker som offentlige myndig- heter har behandlet og avgjort. Dette innebærer eksempelvis at private tvister faller utenfor

Ombudsmannens arbeidsom- råde. Det er verdt å merke seg at avgjørelser som er truffet i statsråd, i kommunestyre og i fylkesting, samt forhold vedrø- rende domstolenes virksomhet, er unntatt fra Sivilombuds- mannens arbeidsområde.

Påpeker feil, kan tilrå erstatning

Hva gjør så Sivilombuds- mannen med klagen dersom den følges opp? Utgangspunktet må tas i sivilombudsmanns- loven § 10. Sivilombudsmannen har rett til å uttale seg om for- hold som hører inn under ved- kommendes arbeidsområde. Dersom Sivilombudsmannen finner at det er gjort feil eller utvist forhold i den offentlige forvaltning, kan dette påpekes. Finner Ombudsmannen grunn til det, kan det meddeles tilset- tingsmyndigheten hva Ombuds- mannen mener bør gjøres over- for vedkommende tjenestemann. Dersom Ombudsmannen finner at en avgjørelse er ugyldig, klart urimelig, eller klart strider mot god forvaltningsskikk, kan det gis uttrykk for dette. I de tilfeller der Ombudsmannen er av den oppfatning at det foreligger for- hold som kan medføre erstat- ningsansvar, så kan det gis

uttrykk for at det bør ytes erstat- ning.

Kan ikke omgjøre vedtak

Ombudsmannen kan ikke fatte bindende avgjørelser eller omgjøre vedtak som er truffet av forvaltningen. Det kan heller ikke gis noen form for bind- ende instruks til myndig- hetene. Men i praksis forholder forvaltningen seg i alt overvei- ende grad etter Ombuds- mannens henstillinger og an- befalinger.

Før Sivilombudsmannen avgir sin uttalelse tas det stilling til om det er tilstrekkelig grunn til å behandle saken eller ikke. Ombudsmannen innhenter dokumenter og opplysninger fra organet det klages på. Klager blir holdt løpende orientert om hva som skjer underveis og gis anledning til å kommentere den andre parts kommentarer. Når endelig uttalelse foreligger, blir partene orientert om denne.

Sivilombudsmannen har bare i begrenset grad adgang til å kritisere skjønnsmessige avgjørelser, for eksempel når det gjelder tilsettinger. Dette er det viktig å være klar over etter- som mange av de forespørslene Utdanningsforbundet får om å ta saker opp med Sivilombuds- mannen, nettopp dreier seg om å klage på skjønnsutøvelsen. Da kan man risikere at Ombuds- mannen ikke vil behandle saken.

«...har bare i begrenset grad adgang til å kritisere skjønnsmessige avgjørelser, for eksempel når det gjelder tilsettinger.»

Anne Svegård: Framtidig kompetanse kan ikke baseres på idealisme

Førskolelærerne trenger et faglig løft, ikke minst innen flere av de fagområdene de nå skal veilede barna i. Men dermed må de også få lønnskompensasjon for etterutdanning.

Barnehagen som hjemmerstatning var tanken da barnehagene begynte å bli flere og flere på 1970- og 1980-tallet. Personalsammensetningen besto av en radikal og idealistisk førskolelærer (og ingen skjønte helt vitsen med utdanning for å passe barn, for det var jo alle i stand til), og assistenter som for det meste besto av ufaglærte hjemmearbeidende kvinner som selv hadde oppdratt egne barn. Det var kanskje i den sammenheng «tantebegrepet» oppsto. Med det tok man kanskje litt brodden av den radikale idealisten, førskolelæreren. Barnehagen ble dermed ufarliggjort som konkurrent til hjemmets og familiens oppdrager, og en aksept for institusjonen bredte seg sakte, men sikkert utover det ganske land.

I dag har barnehagen befestet sin posisjon i samfunnet. Vi kan ikke lenger tenke oss vårt moderne samfunn uten barnehagen. Behovet for plasser er stort, det bygges ut i stor skala, og kvaliteten sies å være god. Underlagt Kunnskapsdepartementet har barnehagen endelig fått status som det viktige første steget i et livslangt læringsforløp. Barnehagens nye samfunnsmandat utfordrer den pedagogiske virksomheten i barnehagen. Barnehagesektoren står overfor en ny æra.

Et løft nødvendig

For å kunne imøtekomme de nye krav som nå foreligger, blir det nødvendig med et omfattende kompetanse- og kunnskapsløft for de ansatte, og det på flere felter. Barnehagen skal ikke lenger være en erstatning for hjemmet, men en pedagogisk virksomhet med høy faglig kompetanse hos de ansatte. Det er derfor ikke lenger slik at hvem som helst som kan arbeide der.

Samfunnsdebatten synliggjør ofte hva det er vi bør gripe fatt i allerede i barnehagen. Det har vært offentlige debatter blant annet om mobbing, språk/norskfaget, fysisk aktivitet/kosthold, og den manglende interessen for matematikkfaget og forskningsfaget.

Jeg kjenner på ansvaret og tenker: Alt dette er viktige oppgaver for barnehagen. Det er vårt ansvar å gjøre noe for å forebygge, utbedre, forbedre, skape interesse for, og så videre. For det er i barnehagen mange av de små menneskene møtes og dannes i et større fellesskap.

For å kunne ta samfunnsdebatten inn i barnehagen og aktivt gjøre noe med den, kreves intelligente, engasjerte og kunnskapsrike voksne med en genuin interesse for barn og barns utvikling. Førskolelærerne har autorisasjon på at de er kompetente til å ivareta det pedagogiske

og faglige innholdet i barnehagen. Etter treårig pedagogisk høyskoleutdanning sitter de med en dannelsesbakgrunn som bør gjøre dem i stand til å møte viktige samfunnsendringer ved å delta i debatten, og å reflektere over og iverksette viktige pedagogiske tiltak. I kjølvannet av de endringene som nå kommer, blir det derfor viktig å øke pedagogtettheten i samsvar med det vi finner i skolen og i våre nordiske naboland. For å kunne ivareta barnehagens samfunnsmandat må det være et krav at det skjer raskt.

Når det gjelder fagområdene tror jeg det også etter hvert vil bli behov for et faglig løft. Særlig innen natur, miljø, teknikk og matematikk ser vi kunnskapsmangel og muligens derfor også forholdsvis liten interesse for disse fagene. Skal vi derimot evne å vekke interessen og nysgjerrigheten hos barnet, for så å veilede og støtte det til aktiv læring innenfor de ulike fagområdene, blir det en forutsetning at vi har gode kunnskaper.

Nei til idealisme

Førskolelærerne må også få lønnskompensasjon for etterutdanning, på lik linje med lærerne. For hvem blir motivert til å ta videreutdanning hvis det innebærer lønnsstap? Ingen overlever på idealisme.

Idet de registrerer læringsbegrepet og det faktum at barnehagen nå er underlagt Kunnskapsdepartementet, frykter enkelte at barnehagen nå vil få et mer «skolsk» preg, med hovedfokus på instrumentell læring. De frykter at barnehagens særpreg med vektlegging av lek, samspill og spontanitet vil få liten oppmerksomhet i tiden framover. Som førskolelærere vet vi at barn lærer i et tett samspill med sine omgivelser. Vi vet at barn i utgangspunktet er sosiale, aktive, lekende, nysgjerrige, utforskende og kunnskapssøkende. Derfor blir det akkurat disse elementene, som enkelte frykter skal forsvinne, som i særlig grad må bli få oppmerksomhet. Barnehagens pedagogiske særpreg må ligge som et bakteppe i det arbeidet vi nå står foran.

Anne Svegård er enhetsleder for Voll og Ner-skogen barnehager i Rennebu i Sør-Trøndelag.

